Է. ՏԱՐԻ 1924 | ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 8 ՄԱՐԳԱՑ 4382 – Հ. Տ. 14 ՅՈՒՆԻՍ 1890 – Ն. Տ. 26 ՅՈՒՆԻՍ 1890 – ՀԻՃՐ. 10 ԶԻԼ-ԳԱՏԷ 1307 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան գումարն արծաթ	160
» » վեցամսեայ » »	80
» » եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » տարեկան » »	200
» » վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներու տարեկան ֆրանք	50
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս գրուած յօդուածոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան գրուած նամակ կամ գրութիւն չեն դարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 14 ՅՈՒՆԻՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱ, ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ

Օրուան խնդիրը Զանզիպարի խնդիրն է, Արեւմտեան Եւրոպիոյ համար. Ֆրանսական մամուլը խստիւ կը քննադատէ Անգլիոյ ընթացքն, և «Նէնդամին Ալպին» այս անգամ սուտ- գիւ անարդարանալի նինգամութեամբ վարուած կը թուի Ֆրանսացւոց հետ. Գերմանիոյ հետ կնքած դաշնագրով, Անգլիա իւր թեւարկութիւն հաստատեց «Զանզիպարի վեհապետին երկրաց վրայ, ի մասին առեալ Զանզիպար և Փէմպա կղզիները». Ֆրանսացիք կ'ըսեն թէ Անգլիա իրաւունք չունէր այսպիսի թեւարկութիւն մը հաստատելու. 1862 մարտ 10ին ի գիմաց Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարար Պ. Է. Թուվընէլ և ի գիմաց Անգլիոյ՝ դեսպան Լորտ Քօուլի հետեւեալ պայմանագիրը կնքած էին.

«Վեհ. Կայսրն Ֆրանսացւոց և Վեհ. Թագուհին Միացեալ Թագաւորութեան Մեծին Բրիտանիոյ եւ Իռլանտայի, Մասքաթի վեհապետին և Զանզիպարի վեհապետին անկախութիւնը պահպանելու կարեւորութիւնն ի նկատ առնելով, պատշաճ դատեցին փոխադարձաբար խոստանալ միմեանց՝ յարգել այս երկուց իշխանաց անկախութիւնն. Հետեւապէս, ստորագրեալք» կը յայտարարենք թէ Նոցին Վեհափառութիւնք այս մասին յանձնառու եղած են։

«Անգլիայի նախարար պէտք է լինել՝ այս յայտարարութեան մէջէն փախուստի ճամբայ գտնելով Զանզիպարի վրայ բրիտանեան թեւարկութիւն հաստատելու համար,» կ'ըսէ ֆրանսական լրագիր մը.

Գերմանիա եւս հաւանած էր այս յայտարարութեան, խոստանալով յարգել Զանզիպարի անկախութիւնը։ Զայս կը ծանուցանէ Լորտ Լայնսի կոզմէ 1886 նոյմ. 27ին առ Պ. տը Ֆրէսինէ ներկայացեալ ծանուցագիր մը. Գերմանիոյ կոզմէ տրուած հաւանութիւնը Պ. տը Ֆրէսինէ 1886ին դեկտ. 8 թուակիր պաշտօնագրով մը կը հաստատէ.

Ֆէյկարօ կը գրէ. «Թէ Զօր. Քափրիվի, աւելի զօրավիգ հրամայելու փարժ քան դաշնագիրը կնքելու, 1862ի և 1886ի պայմանագրութեանց վրայ տեղեկութիւն չունենայ, աւոր քան չենք կրնար ըսել. Բայց Լորտ Սալզպըրի, ո՛չ նուազ խորամանկ քան խուլ այն դիւանագէտն (*), չի կրնար ազնուութիւն կեղծել. Ուրեմն, 1862ի դաշնագիրն, որ 1886ին վաւերական էր, 1890ին փճացա՞ծ կը համարի. Զափազանց անգլիական բան մը պիտի լինի այս ընթացք, որ եթէ յաջողեցաւ յեգիպտոս՝ մեր (Ֆրանսայի) սխալ քաղաքականութեան շնորհիւ, բայց պիտի չյաջողի Զանզիպարի մէջ.»

Ֆէյկարօյի խոշոր խօսքերը կ'երեւի թէ իրեն պիտի մնան. Առանց կանխաւ բան մ'ըսելու Ֆրանսայի, Անգլիա կը համաձայնի Գերմանիոյ հետ, և իւր թեւարկութեան ներքեւ կ'առնու Հնդկային Ովկէանու այս կարեւորագոյն գիրքը, Զանզիպար, իւր հարուստ երկիրներով, որք չահագործութեան նոր դաշտեր կը բանան Անգլիացւոց առջեւ. Եւ Լորտ Սալզպըրի ա՛յնքան ճարտարութեամբ կը վարէ գործն որ աչա կը յաջողի գոհացնել Ֆրանսան եւս, տակաւին չգիտենք ի՛նչ պիտի բացատրութեամբք, բայց վերջապէս այն կարգի բացատրութեամբք զորս Թան «գոհացուցիչ» կը նկատէ. Ուզածդ ընելէն ետքը վայելուչ խօսք մը — «բացատրութիւն» մը — գտնել ինքզինքդ արդարացնելու համար, ո՞չ ապաքէն ա՛յս իսկ է դիւանագիտութեան ոգին ու ծուծն.

Անժխտելի է Լորտ Սալզպըրիի ճարտարութիւնը Գերմանիոյ հետ դաշնագրի գործին մէջ. Վերջին օրերս նեղ քննախորհրդարանական խնդրոց մասին պահպանողական նախարարութեան դիրքը շատ տկարացած կը թուէր. բայց այս քաղաքական յաջողութեամբ նոր ոյժ մը կ'առնու. Պ. Սթէնլի, մեծահամբաւ ուղեւորութենէ մը ետքն Անգլիա վերադարձած, հրապարակաւ անհնարանութեամբք մասնաւոր կ'ընէր Գերմանաց երկրակալութիւնները, և անգլիական կառավարութեան թոյլ ընթացքը կը պախարակէր. Փարիզի լրագիրք, և մասնաւորապէս Ֆէյկարօ, կը ... թէ Պ. Սթէնլիի այս ամբաստանութիւնք մահացու հարուած պիտի լինին Լորտ Սալզպըրիի նախարարութեան դէմ.

Բայց Գերմանիոյ հետ կնքեալ դաշնագրոյն հրատարակման հետեւեալ օրն իսկ, նոյն ինքն Պ. Սթէնլի ատենաբանութեամբ մը հռչակեց թէ Լորտ Սալզպըրի շատ լաւ պաշտպանած է Անգլիոյ շահերն, 500 հազար քառակուսի մղոն հող աւելցնելով անգլիական ստացուածոց վրայ, և թէ Գերմանիա Արեւելեան Ափրիկէի մէջ կարեւոր զիջումներ ըրած է Անգլիոյ. Ուրէ անոր Պ. Սթէնլի չի դադրիր Լորտ Սալզպըրիի գովեստն ընելէ. Շատ միամտութիւն ցուցած կը լինին Փարիզեան լրագրապետք եթէ տակաւին կարծեն թէ քիչ օրէն խայտառակութեամբ պիտի իյնայ Լորտ Սալզպըրիի նախարարութիւնը.

(*) Ֆէյկարօ կը սխալի. Լորտ Սալզպըրի խուլ չէ. Արտաքին գործոց խուլ նախարար մ'ունեցաւ Անգլիա, բայց պահպանողական նախարարապետը չէր, այլ Լորտ Կրանվիլ. Իւր խլութիւն արգելք չէ սակայն որ Լորտ Կրանվիլ Լորտերու ժողովոյն մէջ շատ մօտէն կ'ունկնդրէ Լորտ Սալզպըրիի ատենաբանութեանց, և անմիջապէս կը պատասխանէ, իրեն յատուկ շատ հաճոյ և զուարճալի ոճով մը.

«ՆԵՐՔՆԱՇԽԱՐՀԻ» ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
(HINTERLAND)

Միջազգային իրաւաբանութիւնը նոր վարդապետութեամբ մը, քաղաքական աշխարհագրութիւնն ալ նոր բացատրութեամբ մը ճոխացան.

Արեւելեան Ափրիկէի մասին իւր բանակցութեանց մէջ, Գերմանիա սա սկզբունքը դրաւ թէ «անտէր երկրաց մասին, ծովեզրն որո՛ւ կը վերաբերի, ծովեզրին ներսի կամ ետեւի երկիրն եւս նոյն Տէրութեան պէտք է վերաբերի». Այսինքն՝ քանի որ Զանզիպար կղզւոյն գիմացի ծովեզրն ամբողջովին Գերմանիոյ ձեռքը կը գտնուի, նոյն ծովեզրէն մինչեւ Քանկոյի Պետութիւնը տարածուող անհուն ընդարձակութեամբ երկիրք ամբողջովին Գերմանիոյ պէտք է վերադառնին, քանի որ եւրոպեան կազմակերպեալ դաշնակութիւն մը դեռ եւս չէ հաստատուած այն երկրաց մէջ.

Այսպիսի վարդապետութիւն մը Փորթուկալ ի մէջ կը բերէր Անգլիոյ հետ իւր վէճին առթիւ, Մոզամպիքի և Շիրէի խնդրոյն մէջ. բայց Անգլիա, իւր գործակալներուն ժամանակաւ ինչ ինչ ցեղերու հետ հաստատած յարաբերութեանց վրայ կրթնելով, որք շատ զօրաւոր յենարան մը չէին կացուցանէր սակայն, մերժեց Փորթուկալի պահանջումն, և իւրացուց հողեր որք Փորթուկալներուն սեփական ծովեզրին ճշգիւ ետեւի կամներսի կողմը կը գտնուին.

Գերմանիա առաւել պզգուշացեալ մնաց նոյն վարդապետութեան վրայ, որուն նուիրագործում մ'այ տուաւ՝ գերմանական բարգաւաճութեանց գիւրութեան շնորհիւ՝ նոր և յարմար անուն մը գտնելով նոր վարդապետութեան, Hinterland, «ներսի», կամ «ետեւի» երկիր. Լորտ Սալզպըրի ինչ ինչ վերապահութեամբք ընդունեց այս վարդապետութիւն, որուն համեմատ յԱրեւելեան Ափրիկէ Գերմանիոյ թողեալ երկիրք գերմանական ծովեզրին ճշգիւ ետեւ գտնուող մասերն են, մինչ անգլիական ստացուածք այս գերմանական ստացուածոց հիւսիսային և հարաւային զօրամասն վրայ կը գտնուին առաւելապէս.

Դաղթային խնդրոյ մէջ յաճախ պիտի լսենք այս նոր վարդապետութեան խօսքը.

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Պ. Սթամպուլով, իւր որդւոյն մը կրտսութեան ներկայ գտնուելէն ետք, Սոֆիայէ ճամբայ ելաւ՝ իշխանապետութեան գլխաւոր քաղաքներն այցելու, առաջիկայ ընտրութեանց առթիւ բանախօսութիւններ ընելու և կառավարութեան երեսփոխանական յաջողութիւնն ապահովելու նպատակաւ. Նոյն նպատակաւ Ազգային Ժողովոյ կամ Սոպրանյէի ատենապետ Պ. Թօնչէվ ալ Արեւելեան Ռումելիի մէջ պտոյտ մը սկսաւ կատարել. Որովհետեւ առաջիկայ Սոպրանյէի կազմութեան բացառիկ կարեւորութիւն կ'ընծայուի, կառավարութիւնն իւր յաջողութիւնն ապահովելու համար միջոց չի խնայեր բնաւ.

—Հակապուլկար թերթ մը կ'իմանայ թէ Ռուսճուգի պահապան զօրքը քաղաքէն դուրս բանակած է, և կառավարութիւնը նոյն զօրաց արգիլած է ... է հաղորդակցութիւն քաղաքին և բնակչաց հետ. Քաղաքէն դուրս չուկայ մը հաստատուած է զօրաց պարէնաւորման համար, և սպայից ալ արգիլուած է նամակ գրել ի քաղաք, կամ նամակ ընդունիլ քաղաքէն.

ԳՈՐԾԱՒՈՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Զուիցերիոյ Դաշնակցային Խորհրդարանն հաստատեց գործաւորաց համար պարտաւորիչ ապահովագրութիւն ընդդէմ հիւանդութեան և արկածից. Այս ապահովագրութեան կազմակերպութեան համար կէս միլիոն ֆր. ծախք արտօնուեցաւ, և տարեկան 600,000 ֆր.՝ մատակարարութեան համար. Երկրագործութեան նախարարը պաշտպանեց այս գրութիւն, ըսելով թէ «պետական ընկերվարութիւնը» միակ գործնական միջոցն է գործաւոր դասուց վիճակին բարւոքման համար.

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՐԺԵԹՈՒՂԹՔ

Պէռլինէր Թակպլաթ շատ երկիւղալի լեզուաւ մը կը խօսի գերմանական արժեթղթոց վերջին օրերս կրած անկման վրայ. Այս անկումն, կ'ըսէ, շատ աննպաստ նշան մ'է, և ժամանակ է պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուլ որպէս զի գերմանական թղթոց գներն յանկարծակի չիյնան.

Ի ՓԱՐԻԶ

Զերբակալուած Ռուսերէն Պէրթիչէօքի եւս անպարտ արձակեցաւ, և կ'ըսուի թէ այսօր վաղը կ'արձակուին նաեւ Տէմերի և մանաւանդ Մէնտէլսոն, հրեայ գործիչն, որոյ ձերբակալման առթիւ ռուս լրագիրք միահամուռ գրեցին թէ Ռուսիոյ Հրեայք կառավարութեան յեղափոխականներ կը դառնան ... Ռուսիոյ. Հետաքրքրաշարժ բան կը լինէր եթէ ձերբակալուած Ռուսաց անձինքն ալ արձակուէին, բուական փաստեր չգտնուելուն պատճառաւ. Բայց կ'երեւի թէ գոնէ մէկ քանին պիտի դատուին հրապարակաւ.

—Առաջիկայ շաբաթ օր ի Նանսի տեղի պիտի ունենայ բացման հանդէսն Ժանն տ'Արքի մէկ նոր արձանին. Ֆրանսացի գիւցազնուհին եւս քան զեւս սիրելի և պաշտելի կը դառնայ իւր հայրենակցաց, նոյն իսկ թերահաւատներուն և անկրօններուն, որք սակայն հայրենասիրութիւնը չեն ուրանար.

—Գիտէ՞ք ո՛վ շահեցաւ Փանամայի վերջին վիճակահանութեան մեծագոյն պարգեւն (250 000 ֆր.).—Ի Փարիզ, Օպէ փողոց, գրավաճառի մը ծառայն, որ անցեալները նեղը մնալով, իւր բոլոր թուղթերը ծախեց, բայց ծախելէն յառաջ, իւր եւ գաւկին բախտը փորձելու համար, թուղթերուն ծրարն իւր եաամեայ փոքրիկ աղջկան առջեւ դրաւ, և ըսաւ որ անոնց մէջէն մէկ հատը քաշէ հանէ. Մնացեալք ծախուեցան. Աղջկան քաշած թիւր պահուեցաւ, և այն էր որ 250.000 ֆր.ը շահեցաւ.

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Աւստրիոյ կայսերական գերդաստանին մէջ արտաքարգ ամփոփութիւն մը կայ. Երբ իշխանուհի մը կարգուելու վրայ է, այն անձինք որ զինք խնամած են իւր առաջին մանկութեան մէջ, իրեն նուէր կը բերեն իւր մանկութեան յիշատակները,—խաղալիկներ, հագուստի կտորներ, որք խնամով կը պահուին նոյն նպատակաւ. Մարիա Վալէրիա արքիդքսուհւոյն դայեակը Սառայէ (Հունգարիա) Վիէննա գնաց, անոր նուիրելու առաջին անգամ հագած զգեստ մը փոքրիկ կօշիկը.

—Վերջին օրերս սաստիկ փոթորիկներ պատահեցան ի Հունգարիա, ուր տեղ տեղ այնքան ցուրտ էր օգն որ ձիւն անգամ տեղաց. Այս պատճառաւ գայլերու վաճառականներ երեւցան ի Կալիցիա, և ծանր վնասներ պատճառեցին. Թումբ խումբ գիւղացիներ ճամբայ ելան այն գազաններն բնաջինջ ընելու.

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐՈՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՑԱՂԹՈՒԹԻՒՆ ՃԱԿՆԴԵՂԻ

Ինչպէս Հեռագիրը ծանուցին, Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովն եգիպտացորենի վրայ ծանր մաքսեր դրաւ. Վիճաբանութեանց ընթացքէն երեւցաւ թէ մաքսերու այս բարձրացումը պաշտպաններու գլխաւոր նպատակն էր ճակնդեղի պաշտպանութիւնը Ֆրանսայի մէջ. Թէ՛ ճակնդեղն, թէ փաթաթէուէն և թէ եգիպտացորենէն ալքօհոլ կը հանուի. Մինչեւ մօտ ժամանակներս, ճակնդեղն և փաթաթէուէն միայն ալքօհոլ կը հանուէր. Բայց վերջերս փորձով ստուգուեցաւ թէ եգիպտացորենն աւելի զօրաւոր ալքօհոլ կուտայ. Ուստի, մրցում մը սկսաւ ճակնդեղի զտարանաց և եգիպտացորենի զտարանաց միջեւ. Երկար պայքարէ մը ետքն առաջինն յաղթուեցաւ. Խնդրոյն զուարճալի կողմն այն է որ ճակնդեղի գործարանատէրք խեղճ եգիպտացորենին վրայ յարձակելով յանուն «տեսակէտ երկրագործութեան». Ֆրանսական երկրագործութիւնն օտար երկրագործութեան մրցման դէմ պաշտպանելու համար զանազան արմտեաց վրայ ծանր մաքսեր դրուած են. Մինչեւ մէկ սահման ինքնապաշտպանութեան գործ էր այս, թէեւ այն պատճառաւ հացն և այլ անձն ուտեստ մեծաքանակ սուղցան Ֆրանսայի մէջ. Բայց ճակընդեղի արտադրիչներուն և զտիչներուն յարձակումն եգիպտացորենի դէմ՝ Ֆրանսայի հիւսիսային մասին կռիւն էր հարաւային մասին դէմ, որ որմաշխարհէն (ֆիլօքսերա) ծանրապէս վնասեալ և իւր այգիները կորուսած, ձեռնարկած էր եգիպտացորենի շնորհիւ դուար և հաւեղէն պահել, բազմացնել և վաճառել. Բայց եգիպտացորենով եթէ եզներ, կովեր, խոզեր և հաւեր կը սնանին, եգիպտացորենով նաեւ ալքօհոլ կը շինուի, որ ծանրապէս կը մրցի հիւսիսային գաւառաց արտադրած ճակնդեղի ալքօհոլին դէմ. Ճակնդեղի հարուստ գործարանատէրք խեղճ երկրագործներու հագուստ հագած Երեսփ. Ժողովոյն մէջ, և ճակնդեղի մշակներուն չահերը պաշտպանելու յանուն յառաջդիմութեան, ծանր հարուած մը ուրիշ օտար երկիրներէն եգիպտացորեն գնող ֆրանսացի գաւառացիներուն. Հիւսիսային գաւառաց ներկայացուցիչք, աւելի գործօն, աւելի հարուստ, աւելի բազմաթիւ, խորհրդարանին մէջ աւելի զօրաւոր երեւցան քան հարաւային գաւառաց ներկայացուցիչք. Փարիզի գլխաւոր լրագիրք կը պախարակեն Երեսփոխանութեան այս միակողմանի վճիռը.

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐՔ

Թուղթի կտոր մը ամենէն շատ ո՛րչափ հարստութիւն կրնայ ներկայացնել. Մինչեւ ցայսօր սխալմամբ կը կարծուէր թէ ամերիկացի միլիառատէր Պ. Վանտէրպիլթի քաշած 700 հազար անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիրն ամենէն մեծագոյնն էր ... Բայց ... օրերս Հնդկաստանի երկաթուղեաց ընկերութիւնն 1.250 000 անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիր մը գրկեց ի Լոնտոն. Ցայսօր քաշուած մեծագոյն փոխանակագիրը, սակայն, գործեալ Ամերիկայի մէջ քաշուած է, և այն ալ 1-83ին, երբ Փենսիլվանիոյ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն 15 միլիոն տոլարի կամ երեք միլիոն անգլ. ոսկւոյ փոխանակագիր մը քաշեց Վճարելի Բրաուն Փիպըլ և Ընկերութեան, ի վճարում Ֆիլատելֆիոյ, Ուիլմինկթընի և Պալթիմորի երկաթուղեաց պարտատոմսերուն. Թուղթի կտո՛ր մը որ երեք միլիոն անգլ. ոսկի արժէ.

ՀՆՏԱՒՏ Ի ՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտէ կը հեռագրուի թէ Սպանիոյ արեւելեան կողմն եւս քան զեւս տագնապալի լուրեր կ'առնուին, բայց հիւսիսային կողմն, այսինքն Պասքեան նահանգէն, Արակոնէն, Նավառայէն, Գալիքայէն հետախտի դէպք չի ծանուցուիր. Հանրային առողջութիւնը լաւ է այն կողմեր ուր հետախտ չկայ.

Բրիտանիէ թագուհին ամեն օր հեռագրաւ տեղեկութիւն կ'առնու Վալենցիոյ կուսակալէն, և օգնութիւն կը գրկէ արկածելոց, որք աւելի թշուառութեան զոհ կ'երթան քան հետախտի կամ այլ համաճարակ հիւանդութեանց. Հենց անյաջողութիւն, ժողովրդեան աղքատութիւն, տրոց ծանրութիւն, առողջապահական միջոցներու բացարձակ անգոյութիւն և հետեւապէս աղտոտութիւն և գարշահոտութիւն հետախտի ճշմարիտ վառարան մը յառաջ բերած են ի Ռուսաֆ և շրջակայ գիւղերէն մէջ.

ՀԷԼԻԿՈԼԱՆՏ

Հէլիկոլանտէն հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ բովանդակ կղզերնակ ժողովրդեան ներկայութեամբ հանդէս մը տեղի ունեցած է, որով բողոքուած է կղզւոյն Գերմանիոյ թողման դէմ. Կղզւոյն կառավարիչն, որ այս օրերս Լոնտոնէ վերադարձաւ, թնդանօթից արձակմամբ, «Կեցցէ՛ Թագուհին, Կեցցէ՛ Անկլիա» աղաղակներով և բրիտանեան ազգային երգովը ընդունուած է. Իւրէ՛, Բրիտանիա, իւրէ՛ ծովերուն վրայ. Մէկէ մը օրօրած է բողոքոյ հանրագիր մը ...

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՕԳԴԱՎ ՓԵՕՅԷ
ԱՆԴԱՄ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԻ ՊԱՏԻՒ

Մնաց որ, Բիէգրան հրաժարած էր իր նախկին յարաբերութեանց մեծ մասէն. Երբեմն երբեմն կը տեսնուէր տակաւին ընկերութեանց մէջ, և դեկտեմբեր ամսուն կերութեանց մէջ, և գեկտեմբեր ամսուն մէջ դարձեալ մը կը գտնէնք զինքը Մարիան մէջտեղութեանը կը գտնենք զինքը. Ի. տը լա Դաէյեատի պզտիկ սրահին մէջ. Ի. տը լա Դաէյեատ պզտիկ սրահին մէջ. Բայց է որ բոլորովին բացառիկ պարագայի մը համար եկած էր,—օրիորդ տը Լա Դաէյեատը շնորհաւորելու իր ամուսնութեանն առթիւ. Որովհետեւ այդ սիրուն թեանն առթիւ. Որովհետեւ այդ սիրուն աղջիկը կ'ամուսնանայ, կ'ամուսնանայ պարոն Միւլ Կրէյզի հետ, որդի Կրէյզ եղբայրներու սեղանաւորական տան,— որդին իր բարդ սեղանաւորական տան, միլիոն հօրմէն ժառանգած տասներկու միլիոն ֆրանք և օրինաւոր ժառանգորդ իր հօրեղբօրը.

Այն վայրկենին ուր Բիէգրան տունէն ներս կը մտնէ, տիկին տը Լա Դաէյեատ, շատ գրգռիոտ և թեւերը թանկագին տուչատ փետրով բեռնաւորեալ, դուրս ելլելու վրայ է. Կը խնդրէ մարքիզէն որ ներում շնորհէ իրեն եթէ զինքը միայնակ կը թողու հէ իրեն եթէ զինքը միայնակ կը թողու իր աղջկան և Միս Էվայի հետ, բայց Գալփարի ձերմակեղէնաց մեծ վաճառատան մէջ կ'սպասեն իրեն.

Եթէ առանց Բիէգրան իր հաճոյքն չէ գնահատած օրիորդ տը Լա Դաէյեատի ամուսնութեան տեսակէտով, ուրիշ տեսակէտներով հետաքրքրութեան շատ արժանի գտած է զայն, և ժամանակ առ ժամանակ կը մտիկէ իր յարաբերութիւնն անոր հետ, երբ ազգային մէջ կարեւոր մէկը.

—Օրիորդ, ըսաւ նստելով, կասկածելի լռութեան չեչտով մը, թոյլ տուէք ինձ ամէնէն անկեղծ շնորհաւորութիւններս յայտնել ձեզ... Իմ երիտասարդ և լաւ բարեկամներս միայն հետ կ'ամուսնանաք, կատարեալ ազնուական մարդ մը և գեղեցիկ բնտիր տղայ մը, զոր ուզածնիդ պիտի կրնաք ընել.

—Չեմ գիտեր, պատասխանեց Մարիան իր ծաղրածու աչուըներովը չեչտակի նայելով անոր, չեմ գիտեր թէ բաւծնուդ չափ օրինակելի վարմունք ունի՞. բայց աչափ օրինակելի վարմունք ունի՞. բայց աչափ մէն պարագայի մէջ օրինակ մը կուտայ ձեզի որուն հետեւելու էք... բոլոր հաւէնները կը փակէ.

—Դժբաղդաբար, օրիորդ, ամէն ոք այդչափ գեղեցիկ առիթ մը չգտներ.

—Եւ ուշադրութիւն ըրէք, շարունակեց Մարիան, որ ձեզմէ մէկ քանի տարու աւելի երիտասարդ է...

—Այո. բայց ե՛ս, օրիորդ, չա՛տ երիտասարդ եմ իմ տարիքիս համար.

—Այդպէս կ'ըսեն.

—Կատարելապէս իրաւունք ունին...

—Կայծակ... Ո՜հ, ամենաշքեղ... շատ հանգարտ է Մինչդեռ նա, մինչ, ... Մինչեւ Պոլ Վոլթէ, դեռ իր տարիքին համեմատ.

—Մեծապէս գոհ եմ, պատասխանեց Մարիան, եւ իր վրայ չէիք կրնար պզտիկ լաւագոյն գովեստ մը տալ ինծի. Ես իսկ այնչափ քաղցրաբարոյ, հանգարտ և գգայուն եմ, որ շատ կրակոտ ամուսին մը անհանդուրժելի պիտի ըլլար ինծի.

—Ես ալ երկար ատենէ ի վեր համոզուած եմ այդ բանին, օրիորդ. եւ այնչափ որ կանխաւ իմաց տուած եմ երիտասարդ բարեկամիս.

—Իրա՞ւ, սիրելի պարոն.

—Աստուա՛ծ իմ, այո... Սիրելիս Ժիւլ, ըսի իրեն—որովհետեւ շատ մտերիմ ենք իրարու—Օրիորդ տը Լա Դաէյեատի հանդիպելու հաճոյքն ունեցած եմ, գիւղը, հօրաքրոջս քով... Զինքն ուսումնասիրելու առիթն ունեցած եմ, եւ իր վրայ նշմարած եմ քաղցրութիւն մը, զգայնութիւն մը,—և ներեցէք բացատրութեանս, օրիորդ,—միամտութիւն մը... որք շատ գգուշութեան կը կարօտին.

—Պարոն տը Բիէգրան, չեմ գիտեր ինչպէս շնորհակալ ըլլար ինծի համար ունեցած բարութեանցդ համար.

—Դեռ նոր կ'սկսին, օրիորդ... եւ եթէ զայնս քաշէրէ՛ք.

—Ե՛հ, կը քաշէմ... Ամուսնանալէս վերջը պիտի գա՞յ գիս տեսնելու.

—Ամէն օր, օրիորդ, եթէ հրաման տաք.

—Ամէն օր, շատ է գուցէ... Շատ յոգնեցուցիչ կ'ըլլայ ձեզի համար... որովհետեւ Մանսօ փողոցը պիտի երթանք բնակելու, եւ ձեր սովորած Վառէն փողոցէն քիչ մը հեռու է.

—Ներեցէք, օրիորդ... բայց Վառէն փողոցի պարոնիս հետ, կը պաշտպանեմ Գալվար Մալզերբի ստորնայարկս.

—Ինչո՞ւ համար, պարոն.

—Ձեր դրացին մնալու պատիւն ունենալու համար.

—Իրա՞ւ... Եթէ գիտնայիք ո՛րչափ կը զուարճանամ, պարոն տը Բիէգրան.

—Բայց ես ալ ձանձրացած չունիմ, օրիորդ, կը հաւատամ ձեզ.

Այս խօսակցութիւնը, որ շատ կը զուարճացնէր վարժուհին, յանկարծ ընդհատուեցաւ երկու երեք մանկամարդ աղջկանց ներս մտնելովը, որք Մարիանի սրահին մէջ խոյացան իրենց մէկ հատ ուստակներուն տակ սիգաքայլ ընթանալով. Միս Բէտթի Նիքոլսընի—Նորեկներէն մին, ամերիկեան թարմ դէմքը Պէնսիլվանիա վարգի երանգ մը գգեցաւ երբ տեսաւ Բիէգրանը. Դժբաղդաբար մարքիզը պարտք չ'համարեց երկարաձգել իր այցելութիւնն եւ ելաւ գնաց՝ Մարիանի ձեռքը սեղմելէ յետոյ, որ դուրս ելած ատենը ըսաւ անոր.

—Այսչափով չեմ գոհանար.

—Անշո՛ւշտ, ըսաւ Բիէգրան.

Նախնական համբոյրներէ յետոյ, օրիորդ Շալվէն և տ'Ալմարէզ, որք կ'ընկերանային Միս Նիքոլսընի, փութկոտանօք հարցուցին թէ ամուսնութեան թուականն որոշուա՞ծ էր.

—Այո, ըսաւ Մարիան, յունուար 5ին որոշուած է... խմ կողանդչէքիս համար, կամ մանաւանդ ամուսնոյս կողանդչէքին համար.

—Կը հաւատա՞ս, սիրելիս, ըսաւ օրիորդ Շալվէն, դեռ նշանածիդ չհանդիպեցայ... Շատ կը փափաքիմ զինքը տեսնել.

—Որկրամո՛լ, ըսաւ Մարիան. էհ, ուրախագիր... Հիմակ պիտի գայ.

—Կ'ըսեն որ հրապուրիչ մարդ է, սիրելիս.

—Այո, սիրելիս. Մինչեւ իսկ շատ տղեկար կը գտնեմ հրապուրիչ բառը...

Ցաջորդ վայրկենին, դուռը բացուեցաւ, եւ ներս մտաւ պարոն Ժիւլ Կրէյզ, կամ իր միւս անուամբը Դուքս—Ժիւլ. Մականուն մը կամ մանաւանդ տիտղոս մըն էր այդ զոր կը սիրէր ինքնիրեն տալ, և որով իր բարեկամներն բնաւորեւար կը կոչէին զինքը. Միամտոր գաւակ էր. շատ չփացած էր իր մօրմէն, որ անընդհատ սքանչացած մնացած էր անոր առջեւ, այն օրէն ի վեր յորում առաջին անգամ տեսած էր անոր յօրանջելը. Անդադրումներով ժողված էր անոր երիտասարդութեան առաջին անառակութիւններուն, և վերջ ի վերջոյ շատ նպաստած էր՝ գայն հիմնական անտաշելի պզտիկ պարոնն ընելու. Ընկերութեան մէջ պահելու համար այն քաղաքացութիւնն եւ առաւելութիւնն որոց վարժեցուցած էին զինքն իր բնակութեան մէջ, գիրք մը, վարմունք մը փնտռած էր, որ զինքը զերծ կացուցանէր ուրիշ ո և է արժանիք մը ունենալէ. Ուրիշ բան մը չէր գտած լաւագոյն՝ բայց եթէ իր ժամանակակիցները զարմացնել, կամ, ինչպէս ինքը կը գոչէր, այլեայլել, անամօթ արգահատութիւն մը կեղծելով. Հօս ու հոն Տարվինէն սորված մէկ քանի բառեր, Շոբենհաուէրէ մէկ քանի չփոթ վարդապետութեանց խառնուած, իրեն հայթայթած էին բարոյական անէծութեան այն տարտամ սկզբունքը զոր հրապարակաւ ի հանդէս կը բերէր. Ամէն բանի մէջ, գրականութեան, արուեստի, քաղաքականութեան, այլ մանաւանդ բարոյականի մէջ, ինքզինքը կը հռչակէր խորապէս սկեպտիկեան, յափրացած, հիասթափ, հին պայմանագրեալ բաներէն զըզուած, մինչեւ ոսկրներուն ծուծն ապականեալ և անկապաշտ. Ասանք էին յատկութիւններն այդ «Դարավերջիկին», որ անցեալին հաւատքը չունենալով, ոչ ալ ապագային հաւատքը, բնականաբար ոչ մէկ հաւատք ունէր.

Իր ակումբի ընկերներէն մէկ քանին, իր համարձակութենէն մեծ հարստութենէն և վարդապետական անպարտականութենէն շլացած, կը նկատէին զինքն իբր շատ բանի կարող մարդ մը, և ինքն իսկ այդ կարծիքէն էր.

Սակայն երիտասարդ պարոնին կենդանագրութեան ծախքերն այս վերջին ժամանակներս այնպիսի համեմատութիւններ առած էին, որ իր հօրեղբայրն սպառնացած էր ո՛չ միայն իր ժառանգութենէն զրկել զինքն, այլ եւ դատական խորհրդի մը տակ առնուլ, եթէ կարգի չմտնէր. Ասոր համար էր որ կ'ամուսնանար Մարիան տը Լա Դաէյեատի հետ, զոր պատասխանր կերպիւ ապշեցնելու միտադիր էր արդէն.

(Շարունակելի)

դրկել Լոնտոնի խորհրդարանը։

—Համպուրկեր Նախրիխթէն, Պիզմարք իշխանին բերանն, Հէլիկոլանտի Գերմանիոյ Թողման ի նպաստ խօսելով հանդերձ, բացարձակ կ'ըսէ թէ «Պիզմարք իշխան երբեք պիտի չստորագրէր դաշնագիր մը որով Զանզիպար Անգլիոյ կը թողուէր»։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետն խաչեր ղրկած է ի Պատրիարքարան, մին Պատրիարքական Փոխանորդ Ներսէս Մ. վարդապետ Արզումանեանի և միւսն Զմիւռնիոյ Պատրիարքական Փոխանորդ Արժ. Յովսէփ Մ. վարդապետ Այվազեանի։

Արմաշու Դպրեվանուց Խնամակալութիւնն երէկ իւր սովորական նիստն ունեցաւ ի Ղալաթիա, նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր։ Գեր. Օրմանեան Սրբազան եւ ներկայ էր նոյնին։

Խնամակալութիւնը խորհրդակցութիւններ և նախնական որոշումներ կատարեց հետեւեալ նիւթերու վրայ.

1. Արմաշու վանուց թեմ սեպուած վիճակներու մէջ կատարուելիք նուիրակութիւնք.
2. Արմաշու վանուց հրկիզեալ Պ... Բ... կոչուած ուխտատեղւոյ հիւրանոցին վերաշինութիւն.
3. Յուլիս ամսուան վերջը կատարուելիք տարեկան քննութիւնք.
4. Սեպտեմբերէ յետոյ կազմուելիք երկրորդ դասարանի համար նախապատրաստութիւնք.
5. Դպրեվանուց ուսումնական եւ զանազան պիտոյից կարգադրութիւնք։

Տնտեսական Խորհուրդն իւր երէկի նստին մէջ զբաղեցաւ Կեդրոնական Սնտուկի եկամտացոյցին պատրաստութեամբ. Խորհուրդն աւարտեց եկամտացոյցի պատրաստութիւնն և պիտի մատուցանէ զայն Ազգ. Վարչութեան։

Գեր. Գարեգին Եպիսկ. Սրուանձտեանց յառաջիկայ Կիրակի պիտի պատարագէ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնախմբութեան առթիւ։

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԱՍՊԵՏ ԶՕՒՆԴ

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Վսեմ. Դեսպանն յատուկ նամակաւ մը հաղորդած էր Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր՝ Ասպետ Զաւնդ Հիմնարկութեան կանոնագիրը, վաւերացեալ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կառավարութենէն. Ամեն. Սրբազան Պատրիարքը սոյն գրութիւններն Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ հաղորդելէ յետոյ պատասխանագիր մ'ուղղեց առ Վսեմ. Դեսպանն և յանուն Թուրքիոյ Հայոց Վարչութեան շնորհակալութիւն և ջերմագին գոհութիւն յայտնեց թէ՛ Ազնուաշուք Ասպետին օգտաշատ Հիմնարկութեան և թէ՛ սոյն բարեխնամական գործին մէջ Վսեմ. Դեսպանին տարած խնամոցն համար։

Ահաւասիկ Հիմնարկութեան կանոնագիրն.

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԱՍՊԵՏ ԶՕՒՆԴԻ

Հիմնարկութիւն—Ասպետ Զաւնդ—ստեղծեալ յԱսպետէ Աստուածատուրոյ տը Զաւնդ, որ հպատակն է Աւստրիոյ և բընակէ ի Կ. Պոլիս, սահմանեալ է ի խրախոյս վերակարգ ուսմանց ի Հայս ուղղափառս (Գրիգորեան)։

Սկիզբն գործոց Հիմնարկութեանս լինիցի զկնի մահուան հիմնարկողին։

Նախաւոր դրամագլուխն որ վասն այսր վախճանի եդեալ է ի Հիւպատոսարանն կայսր-արքայական Աւստրիոյ-Հունգարիոյ որ ի Պոլիս է գումար (60000) վաթսուն հազար ֆրանքաց, յորում բարդելոց են տարեկան տոկոսիք մինչեւ ի մահն Հիմնարկողին և ամենայն պարգեւք և համօրէն հրիտակք զոր ինքն առնելոց է վասն իւրոյ գործոյ, այս լինելով վախճան նորա ըստ հետեւեալ պայմանաց։

Ա.

Ելեալ սոյն բովանդակ դրամագլխոյն զոր Հիմնարկութիւն Ասպետ Զաւնդի գնելոց է զկնի մահուան հիմնարկողին՝ պարտի առ մէն մի թոշակ հատանել ի գումար 2.000 ֆրանքաց ի պէտս ուսանողաց ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց՝ որ յԱւստրիա եւ ի Հունգարիա եւ յայլ ամենայն պետութիւնս, եւ որք չքաւորք իցեն և փափաքիցեն ի համալսարանի ուրեք յԱւստրիա-Հունգարիա կամ յայլ աշխարհ կատարել զընթացս ուսմանց իրաւագիտութեան, բժշկութեան, աստուածաբանութեան, փիլիսոփայութեան, երկրագործութեան, ճարտարապետութեան կամ այլ ամենայն արուեստաւոր գիտութեանց եւ ազատական արուեստից։

Ընտրութիւն աշակերտին եւ համալսարանին թողեալ է ի կամս ուսանողաց՝ միայն զի եւ իշխանութիւնն՝ որում անկանի զընտրութիւն կատարել ըստ Դ րդ և Ե րդ յօդուածոց հաւան գտցի։

Բ.

Հիմնարկութիւնս վարեսցի ի ձեռն Հիւպատոսարանին Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ, որ առ դիւրել ջանից իւրոց կարէ կարգել զոք խնամակալ, մինչ ընդ իւրով հսկողութեամբ, եւ նմա պարտք են կատարել զայցելութիւն ընդ ուսանողաց և հսկել ուսմանց նոցա։

Սոյն այս խնամակալ զհաշիւ տնօրինութեան իւրոյ ամի ամի մատուսցէ Հիւպատոսարանին եւ ընկալցի զգինս ծախուց իւրոց։ Ի խնդրոյ խնամակալին Հիւպատոսարանն ի վարձ տարեկան աշխատութեան եւ բոլոր ծախուցն նորա կարէ տալ առ առաւելն 1000 ֆրանք միայն։

Գ.

Դրամագլուխ Հիմնարկութեանս հանդերձ ամենայն յաւելուածովք պահեսցի ի Հիւպատոսարանն Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ կամ ի ձեռն նորա արկցի ի միում յառաջնակարգ պանգայից՝ այլ միշտ ընդ համաձայնութեամբ Հիւպատոսարանին։

Դ.

Խնդրուածք առ ստանալ զմի ի թոշակաց ուղղին առ Հիւպատոսարանն Աւստրիա-Հունգարիոյ Կ. Պոլսոյ, եթէ խնդրողն ի հպատակաց իցէ Պետութեան Աւստրիոյ և Հունգարիոյ, իսկ առ Պատրիարքարանն ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց Կ. Պոլսոյ՝ եթէ ի հպատակաց իցեն այլազգի պետութեանց։

Մի թոշակ իրաւամբ վերապահեսցի մինչ վասն ուսանողի՝ որ Աւստրիոյ հպատակ ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայ իցէ, և միւս թոշակ վասն՝ որ Հունգարիոյ հպատակ ուսանող իցէ. Ի դէպս յորս ի մի մասանցն միապետութեան ոչ գտանի ընկալող արժանի՝ Հիւպատոսարանն կարէ զերկոսին թոշակսն սահմանել այնում՝ որ գտանիցի կամ ընդ Աւստրիոյ կամ ընդ Հունգարիոյ պետութեամբ՝ միայն զի կատարեալ արդարութեամբ ընտրեսցի. Իսկ ի դէպս՝ յորս եւ ոչ ի միում յայսոցանէ գտանի արժանի ուսանող ի ժառանգութեան երկոցուն միապետութեանց թոշակաց՝ Հիւպատոսարանն սահմանէ զնոսին վասն ընտրելոյն ի կողմանէ Պատրիարքարանին։

Ընդունելութիւն Աւստրիացի և Հունգարացի հպատակաց կատարի ի ձեռն Հիւպատոսարանին այսպէս. հրատարակէ եւ հրաւիրէ որ ոք կարօտ կամ չքաւոր իցէ, և ի վարս անբասիր, և որ վկայական ի ձեռին ունիցի յաջողելոյ լինելոյ յերկրորդական ուսմանս և ըստ արժան բաւականի վարժ ի հայերէն լեզուի և հմտացեալ Հայոց պատմութեան։

Ե.

Միւս այլ թոշակքն տացին ի ձեռն Պատրիարքարանի առ Հայ ուսանողս պատկանեալս ուղղափառ (Գրիգորեան) Հայոց առանց խտրելոյ զերկիր պետութեան. Բաց ի վկայականաց չքաւորութեան եւ անբասիր բարոյից՝ զոր մատուցանելոց են ուսանողքն առ Պատրիարքարան, պարտին քննել, նախ քան զընդունելութիւն, մանաւանդ քննութեամբ ըստ եղանակի զոր Պատրիարքարանն որոշէ և ըստ պահանջել ժամանակին։

Պատրիարքարան զանցեկագիր քննութեան եւ զանուանս ընտրեալ թոշակաւորացն առաքէ առ Հիւպատոսարանն Աւստրիա-Հունգարիոյ, սա ընդունի զմատուցեալն ի Պատրիարքարանէ՝ այլ ի լինել կարեւոր պատճառի ծանուցանէ եւ առաջարկէ զայլ ոք փոխանակել ի տեղի միոյ ելելոյն. Այսպէս ի պակասել միոյ ի թոշակաւորացն մինչ այլ ոք ընծայեսցի ի ձեռն Հիւպատոսարանին և Պատրիարքարանին։

Զ.

Պատրիարքարանն, ըստ ցանկութեան ողբացեալ իմոյ ամուսնոյ Տիկին Նեկտար տը Զաւնդ, սահմանելոց է զմի ի թոշակացն վասն ուսանողի ի կանանց սեռէ, որոյ փոխարէն իցէ ուսանել զվերակարգ գիտութիւն յօտար աշխարհի և ի նմա կատարելով գտանիցին պայմանք ընդունելութեան նշանակեալք ի Հիմնարկութեանս յօդուածս։

Է.

Իւրաքանչիւր ուսանող զբաժին միոյ թոշակին վայելէ ցորչափ տեւէ ժամանակ վերակարգ ուսման՝ այլ ոչ առաւել քան զչորից ամաց բոլորումն։

Ը.

Խնամակալն պահանջելով զումարն հատուցէ առ ուսանողսն ի կարեւոր և քաջողեալ ժամանակի։

Պարտք են սմա տեղեկանալ ուր թոշակառուն բնակէ, հսկել ճշդութեամբ ի վերայ ընթացից ուսման նոցա եւ թէ զի՞նչ յաջողեն ի տարեկան քննութեան։

Խնամակալն կանոնաւորապէս տեղեկագրեսցէ զՀիւպատոսարանն զօրպիսութենէ աշակերտին եւ առաջարկեսցէ հանել զթոշակն յորժամ ոչ օգտակար գտանիցի։

Վասն աշակերտաց որ չիցեն Աւստրիացի կամ Հունգարացի Հիւպատոսարանն տեղեկան առնէ զՊատրիարքարանն և յայտնէ զորոշումն իւր եւ խնդրէ զայլ ոք առաջնոյն ընծայել։

Թոշակն ոչ են իրաւունք առողին կամ վայելողին այլ ձրի պարգեւ՝ ցորչափ արժանաւոր վայելէ։

Թ.

Դրամագլուխ Հիմնարկութեանս անձեռնմերձ կացցէ և մնասցէ, տոկոսիք միայն ի պէտս արկցին ըստ չափու թոշակացն։

Ամենայն յաւելուած տոկոսեացն հիմնարկութեանս՝ որ զետ եւ ոչ իցէ բաւական առ գումար սահմանել թոշակին բարդեսցի ի դրամագլուխն։

Կ. Պոլիս 3 ապրիլ 1890

(Ստորագրեալ)

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՏԸ ԶՕՒՆԴ

Հաստատի վաւերականութիւն վերոյգրեալ ստորագրութեան Ասպետ Աստուածատուրոյ տը Զաւնդ։

Հիւպատոսարանն կայսր-արքայական հաւանի ստանձնել զկառավարութիւն առաջիկայ Հիմնարկութեանս ըստ ստորագրելոց և ձեւակերպութեանց որ նշանագրեալ ի հիմնարկողէն։

Կ. Պոլիս 3 ապրիլ 1890

Հիւպատոս կայսր-արքայական Աւստրիոյ-Հունգարիոյ

(Ստորագրեալ)

(Կնիք) ՔԻԼԱՍԵՑ

Աստուածատուր Ֆոն Զաւնդ Ասպետն, ըստ [illegible], զոր ինքն հաստատեալ է ի 1890 յապրիլ 3 նուիրեալ գոլով զդրամագլուխս (60000) վաթսուն հազար Ֆրանքաց ի պէտս թոշակի ուսանողաց ուղղափառ Հայոց ըստ վերոյնշանակելոյ պայմանաց, և եդեալ յաւանդ ի Հիւպատոսարանն կայսր արքայական Աւստրիոյ-Հունգարիոյ՝ հանեալ եմ և ես ընդ Հիմնարկութիւնս. Եւ զի իրաւունք վերին հսկողութեան անկանին Նախարարութեան արտաքին գործոց կայսրութեան և արքայութեան, ես և ամենայն՝ որ զինի իմ գալոց են՝ յաջորդք պաշտօնանս խոստանամք խնամ ունել անվթար պահպանութեան դրամագլխոյն և աւանդիցն՝ որ յանձին նորա լինելոց են, եթէ կտակաւ և եթէ բարդութեամբ տոկոսեաց, և հսկել բարւոք մատակարարութեան Հաստատութեանս ըստ կանոնաց [illegible]։

Վասն որոյ գիր Հիմնարկութեանս եղև ի չորս օրինակս, յորոց մին լինիցի առ հիմնարկողին, երկրորդն ի պաշտօնատան Արտաքին գործոց կայսր-արքայական ի Վիէննա, երրորդն ի Հիւպատոսարանի կայսր-արքայական Կ. Պոլսոյ, և չորրորդն ի Պատրիարքարանի ուղղափառ Հայոց ի Կ. Պոլիս։

Վիէննա 24 ապրիլ 1890

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍ. ԵՒ ԱՐՔ.
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐ
ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ
(Ստորագրեալ)
ՖՈՆ ՔԱԼՆՈՔԻ

ՄԱՍԻՍ
ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՄԱՍԻՍԻ յունիս 15ի թիւը վաղը հրապարակ պիտի ելլէ հետեւեալ բովանդակութեամբ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Ազգային Տեսութիւն.

Լ'ՈՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ.—Անձկ. Նորավէպ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Մենաստանին չուրջը.

ՍԻՊԻԼ.—Հրաժեշտն ու դարձը. Քերթուած.

ԹԱՓԱՌԻԿ.—Նոր զգեստը. Պատկեր.

Նմոյշ մը հին օրագրութենէն. Զանազան հատուածք 1810ի հայ լրագրերէն.

(Մասիսի ներկայ թիւէն սկսեալ, Արփիար էֆէնտի Արփիարեան կը հրատարակէ իր [illegible] վրայ՝ Մենաստանին չուրջը վերնագրին ներքեւ.)

Մասիս ձեռքէ կը ծախուի 40 փարայի։

ՎԱՐԺՈՒՀԻ մը կ'ուզուի մօտակայ գաւառի մը համար. Փափաքողք պէտք է դիմեն Արեւելքի Խմբագրատունը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Եօզղատի գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Ապտուլվէհապ փաշա, կառավարիչ Ճէպէլը Պէրէքէթի։

Ճէպէլը Պէրէքէթ (Ատանա) գաւառին կառավարիչ անուանեցաւ Մահմուտ պէյ, որ նախապէս կը վարէր այդ պաշտօնը։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ կայսերական պալատան մէջ ժողով մը գումարեցաւ զոր կը կազմէին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը, Պետական Խորհրդոյ Բարձր. Նախագահը, Բարձր. Սպարապետը, Արտաքին, Դատական, Եվգաֆի ու Կրթական Վսեմ. Նախարարք և մաբէյնճի Վսեմ. Շաքիր փաշա։

Այս ժողով չորս-հինգ ժամու չափ զբաղեցաւ կարեւոր խնդիրներով. Այս պատճառաւ Նախարարաց Խորհրդոյ նիստն երէկ Բ. Դրան մէջ տեղի չունեցաւ։

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ստամպուլ կը ծանուցանէ թէ երկու կարեւոր խնդիրներ այս պահուս մայրաքաղաքիս պաշտօնական շրջանակաց ուշադրութեան առարկայ են. Առաջինը կը վերաբերի պուլկար կառավարութեան ծանուցագրին. երկրորդը՝ քաղաքական և ելմտական պայմանագրութեան մը որով Բ. Դուռն զբաղեցաւ վերջերս. Երկուշաբթի օրը, այս երկու խնդիրները երկար խորհրդակցութեանց առարկայ եղան կայսերական պալատան մէջ տեղի ունեցած արտասովոր նստին մէջ. Ստամպուլ կը կարծէ թէ որոշուած է ապագային պատասխանել պուլկարական ծանուցագրին։

4% ՆՈՐ ՊԱՐՏԱՏՈՄՍԸ

Այս առտու թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ծանուցում մը կը յիշեցնէ թէ Նախարարաց Խորհրդոյ որոշման համեմատ կայսերական Իրատէ մ'կ'արտօնէ 1306 տարւոյ մարտէն սկսեալ [illegible], [illegible], [illegible] և [illegible] կոչուած զանազան ներքին պարտատոմսերուն փոխանակութիւնն օսմանեան 4% տոկոսաբեր նոր պարտատոմսից հետ, որք տարեկան հարիւրին մէկ գլխաւոր պիտի ունենան, վերցմամբ վիճակահանութեամբ, և տոկոսը տարին երկիցս պիտի վճարուի մարտ և սեպտեմբեր ամսոց սկիզբը, ո՛չ թէ արժէտիրոջ անուան վրայ, որպէս հին պարտատոմսերն, այլ բերողին վճարելի, ըստ տրամադրութեանց նախորդ պաշտօնական ծանուցման, զոր մայիս 21ին հրատարակեցինք։

Ամէն անոնք որ Որբերու Սնտուկէն առ կայսերական գանձ եղած փոխադրութեանց հաշուէն առնելիք ունին և կ'ուզեն հարիւրին հարիւրով նոր պարտատոմսերէն առնել, պարտին իրենց ձեռքը գտնուած յատուկ մուրհակները մինչեւ յառաջիկայ օգոստոսի վերջը ներկայացնել Մալիյէի յանձնաժողովին ի պարտ ու պատշաճ քննութիւն, ի փոխարէն ընկալագրեր առնելով, վաւերացեալ Մալիյէի հանրային պարտուց հաշուակալութեան դիւանէն. Յիշեալ մուրհակներու քննութենէն ետքը, առժամանակեայ մուրհակներ պիտի տրուին, զորս ներկայացնելով պահանջատարք պիտի ընդունին 4% նոր պարտատոմսերէն։

ՀԱԿԱԳԵՐԵՎԱՐԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց խորհուրդը, Պրուսէլի Հակագերեվարական Դեսպանախորհրդին պատրաստած Յիշատակարանին վրայ խորհրդակցելէ յետոյ, մազպաթա մը պատրաստած է՝ որով կը հաւանի այդ Յիշատակարանին մէջ պարունակեալ որոշմանց և Վեհ. Սուլթանէն կը խնդրէ արտօնութիւն շնորհել Քարաթէոտորի էֆէնտիին, որպէս զի Դեսպանախորհրդին միւս լիազօր պատուիրակաց հետ միասին ստորագրէ այդ պաշտօնագիրը։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՆԷՏԻՄ ՊԷՅ

Աթէնքի օսմանեան նորընտիր դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյ, որ իւր պաշտօնատեղին երթալու համար մայրաքաղաքս եկած էր, երէկ կայսերական պալատ երթալով տեսաւ Վեհ. Սուլթանին ինչ ինչ հրամաններն և այս առթիւ արժանացաւ Ն. Վեհափառութեան մասնաւոր մեծարանաց։

Մահմուտ Նէտիմ պէյ երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ իտալական շոգենաւով։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐՔ

Արտաքին գործոց Նախարարութեան յանձնաժողովին և զանազան պետութեանց պատուիրակներուն միջեւ՝ առեւտրական դաշնագրոց վերանորոգման համար ժամանակէ մը ի վեր կատարուած բանակցութիւնք վերջնական արդիւնքի մը յանգելու վրայ են. Այսպէս, օրինակի համար, Անգլիոյ պատուիրակներուն հետ կատարուած բանակցութիւնք համաձայնութեան կը մերձենան, և խնդրոյ առարկայ եղած բոլոր կէտերը վիճաբանութեան բովէն անցած են. Աւստրիական բանակցութիւնք եւս շատ առաջ գացած են. Իտալիոյ պատուիրակներուն հետ կատարուած բանակցութիւնք միայն հաւանօրէն դեռ բաւական ատեն պիտի տեւեն. Գալով Ռուսիոյ պատուիրակաց, սոքա արդէն անցեալ հինգշաբթի աւուր գումարման մէջ խորհրդակցած են յանձնաժողովին հետ մաքսային սակագնոց վրայ։

ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՔ

Երէկ առաւօտ կառախմբով մայրաքաղաքս հասաւ գերմանացի նոր պաշտօնատարն, որ Մաքսատան վերատեսչութեան մէջ Պէրդրամ էֆէնտիի օգնականը պիտի ըլլայ, ամսական 75 ոսկիով թոշակով. Իր պաշտօնը պիտի ըլլայ մաքսատանց պաշտօնեաներուն ուսուցանել մաքսային նոր սակագիները, նոյն խնդրոյն առթիւ ձեռք առնուելիք զանազան տնօրինութիւններն և լինելիք այլ եւ այլ կարգադրութիւններն, որք առեւտրական նոր դաշնագրոց կնքուելէն ետքն ի գործ պիտի դրուին. Ի մի բան, գերման պաշտօնատարը մաքսային գործառնութիւնները պիտի կազմակերպէ առեւտրական նոր դաշնագրոց պահանջմանց համաձայն։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան լուր տրուած է թէ Դամասկոսի թրամուէյներու գծին արտօնատէրը Պրուսէլի մէջ կազմեր է իւր ընկերութիւնը. Ընկերութեան դրամագլուխն է 4,000,000 ֆրանք և մասնակցողներուն մէջ կը գտնուի նաեւ Օսմ. կայս. Պանքան։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Մայրաքաղաքիս Բալուցի հայ արհեստաւորաց ոմանց խնդրանօք, թղթատարական վարչութիւնն հարկ եղած կարգադրութիւններն ըրեր է Տիգրանակերտի կուսակալութեան հետ որով յայսմ հետէ թղթատարական վարչութիւնը դրամներ և աւանդ պիտի ընդունի Բալուի համար. Մինչեւ հիմա այդ գործը կը կատարուէր փոխատուներու ձեռամբ, որք մէկ ոսկիին համար մինչեւ 4–5 ղրուշ կ'առնէին. Միջին հաշուով, տարին 20,000 օսմ. ոսկի կը ղրկուի մայրաքաղաքէս ի Բալու, և այս նոր կարգադրութեամբ թէ՛ կառավարութիւնը պիտի շահի և թէ՛ պանդուխտ արհեստաւորաց ստուարաթիւ դաս մը։

Ի ՄԱՆԱՍԹԸՐ

Մանասթըրէ կը գրեն թէ տեղական իշխանութիւնք կը պնդեն արհեստական տուրք առնել հելլէն հըպատակներէ, որք ցարդ չէին վճարեր այդ տուրքը. Մանասթըրի իշխանութիւնք այժմ կ'զբաղին նոյնպէս հետեւեալ դէպքով. Հելլէն կին մը, որ վերջերս իսլամութիւնն ընդունած էր Մանասթըրի մէջ, կ'ուզէ քովը պահել իւր զաւակն, մինչ Մանասթըրի հելլէն հասարակութիւնը կը պնդէ որ այդ զաւակն իրենց յանձնուի։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆ

Եղեռնադատ ատեանն երէկ զբաղեցաւ Պէյլէրպէյի գիւղին մէջ ի գործ դրուած ոճրագործութեան դատովը. Ինչպէս արդէն պատմած ենք մանրամասնօրէն, այս ոճրագործութեան զոհն է նոյն գիւղացի Թասուն Բէհլիվան, որ սպաննուած է իւր կնոջ Խատիճէի և սպասաւորին գաղթական Իպրահիմի կողմէ. Այս վերջինք սիրային յարաբերութիւններ ունենալով անգթօրէն սպաննած էին զԹասուն, որ կ'արգելու թէ իրենց արգելք կ'ըլլար։

Դատարանն որ մէկ քանի անգամներ զբաղած էր այդ դատով, երէկ իւր որոշումը տուաւ, որով պատժական օրինաց 170րդ յօդուածի տրամադրութեան համեմատ մահուան դատապարտեց Խատիճէն ու Իպրահիմը։

—Եղեռնադատ ատեանն երէկ չորս տարուան չըթայակապ աշխատութեան դատապարտեց Մուսթաֆա անուն մարդ մը որ իւր տիրոջ՝ [illegible] քարտուղարներէն Ճէմալ պէյի տունէն գոհարեղէններ գողցած և տունն ալ բանկցուցած էր իւր գողութիւնը ծածկելու համար։

—Եղեռնադատ ատեանն ի մօտոյ պիտի զբաղի ոճրագործութեան դատով մը. Ոճրագործութիւնը կատարուած է 4–5 տարի առաջ և զոհն է Սարաճ Մուսթաֆա, իսկ ամբաստանեալք են իւր ընկերք Թահիր և Հաֆըզ Մուսթաֆա. Ոճրագործութեան հեղինակները ցարդ ծանօթ չըլլալով, դեռ մէկ քանի օր առաջ միայն ձերբակալուած են։

[illegible] տուած է բժշկապետ Պ. Ելիսէէֆ, որ պէտք եղած ուսումնասիրութիւններ կատարէ Միջագետաց վերջին հնախօսական համաճարակին վրայ։

—Ֆրանսական դեսպանատան ճարտարապետ և առողջապահական վարչութեան ընդհանուր քարտուղար Լըվալ էֆէնտի մեռաւ նախընթաց օր. Լըվալ էֆէնտի Զ. Հրջանակի թաղապետութեան առաջին երկրաչափ և քաղաքապետութեան խորհրդական եղած է երկար տարիներ. Վերջին Կ. Պոլսոյ Թրամուէյի ընկերութեան ընդհանուր տնօրէն անուանուելով՝ ընկերութեան նոր հաստատուած ժամանակ, կազմակերպած է այդ ընկերութիւնը։

—Գերմանացի Տօքթ. Շլիման, որ Տարտանէլի կողմերն հնութիւններ կը խուզարկէ, երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

—Երէկ Պոլսոյ Չէյրէք Սօքուղու անուն տեղը տան մը վրայ աշխատող գործաւոր մը վար ինկաւ և թեւէն ու մէկ ոտքէն ծանր վէրքեր ստացաւ։

—Զմիւռնիոյ Խէտիֆ լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Այտընի թաղին մէջ գտնուած Վաչէան ապայի գործարանին գործաւորներէ մին Պետրոս, 50 տարեկան, կաթսային մէջ ինկեր և ընկերներէ մին Խաչերուդ Ղազարոս օգնութեան փութալով ազատեր է Պետրոսն, որոյ մարմնոյն կէս մէջքէն վարի մասը բոլորովին այրեր է. Խաչերուդ Ղազարոս, կը յայտէ Խէտիֆ, իրաւունք ունի այլ եւ իւր մականունը փոխելու իւր այդ բարի գործին համար։

—Կայսերական հրամանաւ Հալէպի մէջ Միլքիյէի նախնական վարժարան մը պիտի կառուցուի. Նահանգին մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է կայսերական այդ հրամանը գործադրելու համար։

—Երէկ առաւօտ Պանտրմայէն մայրաքաղաքս եկող Մախսուսէի երկու շոգենաւք 2.300 ոչխար բերին։

—Հալէպի գաւառական թերթին մէջ կը կարդանք թէ կուսակալին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է նահանգին հանրօգուտ գործերը կանոնաւոր վիճակի մը վերածելու համար։

—Յառաջիկայ ուրբաթ օր տեղի պիտի ունենայ Այ Սթէֆանոսի շրջակայքը գտնուած Այիմամա անուն երկրագործական տիպար-ագարակին բացման հանդէսը։

—Պէրութի բանտին մէջ անձնասպանութեան փորձ մը կատարուած է. Բանտարկեալներէ մին բանտին ճեմիշին մէջ ինքզինքը մեռցնել փորձած է ապակիի կտորով մը խոշափողը կտրելու աշխատելով, սակայն չէ յաջողած և վզին վրայ թեթեւ վէրք մը միայն գոյացած է։

—Նախընթաց օր ոստիկանութեան պաշտօնեայք Սիրքէճիի կողմը Բրճ Ալի և Ֆօպլը անուն երկու քաղաքացոններ ձերբակալեցին. Չարագործք այդ կողմերը բազմութեան մէջ կը թափառէին, բնականաբար իրենց արհեստն ի գործ դնելու նպատակաւ։

—Նիկոմիդիայէն կը գրեն թէ երկաթուղւոյ գծին մինչեւ Ատաբազար ու Սապանճա երկարաձգուիլը փոխած է Նիկոմիդիոյ առեւտուրին, որովհետեւ Ատաբազարի ու Սապանճայի վաճառականք սկսած են ուղղակի մայրաքաղաքիս հետ կատարել իրենց առեւտրական գործողութիւնները։

—Կայսերական անձնական զօրաբանակէն ութսուն հեծեալ զօրքեր երէկ առաւօտ Նիկոմիդիա ղրկուեցան։

ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք ժամացոյցի եւ գոհարեղինաց Սամուէլեան վաճառատան ծանուցման վրայ, որ հրատարակուած է մեր չորրորդ երեսին մէջ. Ամէն անոնք որք գիտեն այդ վաճառատունը, միշտ գոհ մնացած են թէ՛ ապրանաց ընտրութենէն և թէ՛ աժանութենէն։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 25 Յունիս.—Ռայխսթակի մէջ, Արեւելեան Ափրիկէի համար խընդրուած վարկերուն երրորդ ընթերցման առթիւ, կառավարութիւնն ըսաւ թէ կարելի է որ Ռայխսթակի ներկայ նստաշրջանին մէջ ներկայացուի անգլօ-գերմանական համաձայնութիւնն. Առաջիկայ նստաշրջանին մէջ պիտի ներկայացուի գաղթային ապագայ քաղաքականութեան ծրագիրը. Վարկերն անվէճ ընդունուեցան.—Զինուորական օրէնքին երկրորդ ընթերցման առթիւ, Զօր. Քափրիվի հերքեց կաթոլիկ կուսակցապետ Պ. Վինտհորսթի յարձակումները Պ. Քրիսփիի դէմ, յայտարարելով թէ անպատշաճ է քննադատել Երրեակ Նիզակակցութիւնն, ըստ որում Գերմանիա որոշած է պահպանել Երրեակ Նիզակակցութիւնը նոյն իսկ երբ Պ. Քրիսփի հրաժարի հանրային գործոց վարչութենէն. Գերման կառավարութիւնը զինուորական գործոց ծառայութեան տեւողութիւնը չի կրնար զեղչել առայժմ, բայց կը խոստանայ աշնան շատ մը զօրք իրենց տուները ղրկել։

—Վիլհէլմ կայսր ազնուականութեան տիտղոս տուաւ Արեւելեան Ափրիկէի կայսերական կառավարիչ Վիսման հազարապետին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 25 Յունիս.—Երեսփ. Ժողովոյ մէջ, Պ. Սմիթ յայտարարեց ի դիմաց կառավարութեան թէ անօգուտ է պատուիրակ մը ղրկել ի Հէլիկոլանտ՝ կղզեցւոց կարծիքն իմանալու համար Գերմանիոյ թողման վրայ. զի կառավարութիւնն արդէն գիտէ կղզեցւոց կարծիքը. Սըր Ճէյմս Ֆըրկիւսըն եւս յայտարարեց թէ [illegible] վարութիւնն առայժմ չուզեր բան մ'ըսել այն խնդրոյ վրայ թէ միւս Տէրութիւնք, մաքսային նպաստաւոր տրամադրութեանց ոյժով, Ափրիկէի մէջ պիտի վայելե՞ն անմաքս Բռնչնկի արտօնութիւնը, զոր Գերմանիա և Անգլիա փոխադարձաբար շնորհած են իրարու, ըստ վերջին կարգադրութեան.—Ֆրանսա յետաձգեց բանակցութիւններն՝ եգիպտական պարտուց փոփոխմամբ խնայեալ գումարին գործածութեան մասին. բայց կարելի է ի մօտոյ վերսկսին այս բանակցութիւնք, քանի որ Ֆրանսա յօժարամտութիւն կը ցուցնէ։

ՀՆՏԱԽՏԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԷՆՆԱ, 25 յունիս.—Աւստրիան կառավարութիւնը տեղային իշխանութեանց հրահանգներ ղրկեց հնտախտի դէմ ամեն զգուշական միջոցներն ի գործ դնելու. Մինչեւ իսկ կ'ըսուի թէ կասկածելի երկիրներէ և ընդ նոսին Ասիական Թուրքիայէն գործածուած հագուստներու եւ ճերմակեղէններու ներմուծումն և փոխանցումը պիտի արգիլուին։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՍՕՖԻԱ, 25 յունիս.—Ֆերտինանտ իշխան փոթորկի միջոցին շոգենաւով Ռուսճուքի մէկ ծայրէն միւսը գացած պահուն, կայծակ ինկաւ շոգենաւուն կայմին վրայ. Իշխանն երկու քայլ միայն հեռի էր կայմէն, բայց չվնասուեցաւ. Այսօր ի Շիբթովա կը սպասուի, ուր եկած է նաեւ Պ. Ստամպուլով։

ՎԻԷՆՆԱ, 25.—Քալնոքի կոմս աղեաց տկարութենէ կը նեղուի, բայց քիչ մը աղէկ է. Այնու հանդերձ, 5 6 օր եւս անկողնէն չի կրնար ելնել։

ԼՈՆՏՈՆ, 25.—Միութենական Ազատականք, ընդ տնօրինութեամբ Լորտ Հարթինկթընի և Պ. Չէմպըրլէյնի, ժողով մ'ընելով, որոշեցին այսուհետեւ ալ այժմու պահպանողական նախարարութեան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ

Ղալաթիա, 14 Յունիս

Օսմանեան Քօնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ դաշ. (Մեծ. Ս.) Սէրի		20 34
Պօրսային դադարելէն վերջը	»	20 31
[illegible] մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուելուն	»	20 32 1/2
Կէս օրին	»	20 30

[illegible] ՏԱՀՎԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	60 38
Այս առաւօտ	60 33
Կէս օր	60 33

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	43 1/8
»	B. »	25 3/8
»	C. »	20 87

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

[illegible]	Անգլ.	Լր.	5 6
[illegible]	Օսմ.	»	9 38
[illegible]	»	»	7 16
Սօս. Հանտ էֆ[illegible]	»	»	5
Թրամուէյ	»	»	502
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	79 1/4
[illegible]		Գ. Կ.	142

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Փարիզ, 25 Յունիս, ժամ 3 վայր 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	93 10[*]
» » 4 1/2 %	106 50
Օսմանեան ընդհանուր Պարտք Դ.	19 07 1/2
Օսմանեան Երկաթուղի	80 25
» Բէնքի բաժնեթուղթ	275
Գանք Օթօման	610
Գրէտի Լիօնէ	747 50
Իտալական Ռանթ 5 %	96 35
Հիւլլենական 5 %	482 50
Ռիթեբիթէ Թիւրք (1890)	420
Եգիպտական միացեալ	487 50
Գանք տը Բարի	8 6 25
Օտ. մեքս. սպեէոթուղթ	473 75
Սուէզի ջրանցք	2362 50
Սպանիական արտաքին	76 5/16
Ձէք Լոնտրայի վրայ	25 15

Լոնտոն, 25 Յունիս, ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. ընդհանուր	96 3/4
Օսմ. » Պարտք Դ.	18 15/16
» » » Ա	43 1/4
» » » Բ.	25 3/8
» » » Գ.	19
Փոխառութիւն 1877	103 3/4
Գանք Օթօման	14 5/16
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիէ)	96 9/16
» առանձն. (բրիվիլեժիէ)	101 7/8
Տայրա Սանիէ	86 5/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Րօյիլտ)	102 1/2
Հիւլլենական 5 %	95
Մոնոպոլ »	78 3/4
Ռուսական 1889	98
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 15

Վիէննա, 25 Յունիս, ժամ — վայր —

Օսմանեան Երկաթուղի	87 40
» Բէնքի բաժնեթուղթ	122 1/4
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	117 25

Պէրլին, 25 Յունիս, ժամ — վայր —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Ռուսլ Թղթադրամ	233 1/2
Օսմանեան Երկաթուղի	81
Օսմանեան ընդհանուր Պարտք Դ.	19

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԵՓՏԱՐԻ

[illegible]

Ատենադպիր Լ. ՄԵՂՐՈՍԵԱՆ — Ատենապետ Գ. ՄՆԱՑԵԱՆ

ՂԱՐԻՊ ՄԸ

«Աս ի՞նչ կեանք․ ծուլչը (1) հայրենիքէս չելլայի․ սառանային խարուեցայ․ Ա՜խ․ աչենք (2) աս գիւղը ալ ո՞ւմ հետ պիտի անցունեմ․ բայց (3) չէ՞ մի որ բարեկամէս գտուելէն ետքը նորէն ադ խանն եմ․․․․

Ամէն օր այս էր գրեթէ Թորոսին հառաչանքը։

Վեց տարիէ վեր եկած էր Պոլիս իր հայրենիքէն։

Պոլիս գալուն երկրորդ օրը խանին գաւէն դուրս ելած էր իր բախտն որոնելու համար․—Բարեբաղդ մը արջամանութեամբ ընչին օրականով մը հիւսնի աշակերտեցաւ։

Իր երկրին բաւական հարուստ ընտանիքէն ալ էր․ Ծնողքը մեռնելէն յետոյ գումար մըն ալ ժառանգ մնացած էր իրեն․ բայց չափահաս չըլլալուն՝ իր խնամակալին, եղբօրն յանձնուած էր․ Ուստի բնական էր թէ կեցած խանն իրեն համար դժոխք մը աւելի գէշ տպաւորութիւն պիտի ընէր։

Համակրելի երիտասարդ մըն է Թորոս, եւ առաջին տեսնելուս սիրեցի զինքը։

* *

Իւր եղբօր խնամոց յանձնուելէն քիչ յետոյ, եղբայրը փափագած էր ամուսնացնել զԹորոս։ Ու այդ միջոց աղջկան կամ ամուսնութեան խօսք կը բանար անոր։

—Աղբէ՛րս, կ'ըսէր, պէտք է որ նշանուիս, ամուսնանաս, պէտք է որ ծլիս ծաղկիս․ հար չունինք, մար չունինք․ գէի (4) ընկեր մը պէտք է։

Թորոս՝ ըստ գաւառական սովորութեան՝ կ'ակնածէր մեծ եղբօրմէն, չէր կրնար պատասխան մը կամ հաւանութեան նշան մը տալ։

Աղբէրկնիկը (5) մէջ մտաւ, ու համոզեց․ սակայն կը մնար աղջկան ընտրութիւնն․ Հակառակ իրենց սովորութեանց, այդ ընտրութիւնը Թորոսին ձգուեցաւ։

Դժուարին պարագայից մէջ կը գտնուէր Թորոս․ զի մինչեւ նոյն օր աղջկան մը երեսը չէր դիտած ուշի ուշով․ Հիմայ պէտք էր փնտռել, գիտել իր գիւղին աղջիկներն․ ականջ կը սրէր աղջկան մը խօսք եղած ժամանակ։

—Ի՞նչ բռնիտ աղջիկ է Օվէին աղջիկը, կ'ըսէր կին մը։

—Ի՞նչ խօբ (6) ալ ազուր մազեր ունի, կ'ըսէր միւսն։

—Վո՛ւյ, շատ խոհար (7) է Վարդանուշը, կ'ըսէր ուրիշ մըն ալ։

Վարդանուշ իրօք գեղեցիկ էր․ այդ պատճառաւ տեղացւոց խօսակցութեան առարկայ կ'ըլլար միշտ։

Թորոս Վարդանուշին վրայ այսքան գովեստ լսելէն յետոյ ամէն բան որոշած էր —դիմած էր աղբերկնոջն, և ուզարկած Վարդանուշը։

Ամէն մարդ հաւանած էր այս ընտրութեան․ ամենք ալ թշնամանած առ նախանձու։

* *

Նշանուելէն ետքը Թորոս անհան[գիստ] գիտս էր ամէն օր Վարդանուշը տեսնելու տենչանօք․ Բայց ի՞նչպէս տեսնել, կենացը մէջ անգա՛մ մը միայն յաջողեցաւ․ այն ալ շատ սուղ։—Վարդանուշ մօրն հետ գետ գացած էր լուացքի համար․ Թորոս ալ եաեւէն գացած կը դիտէր գաղտագողի․ ուրուն ի տես՝ երեսը ծածկեց Վարդանուշ իր լաչակով։

Հրաբորբոք սիրտ ունեցողի համար կաթիլ մը ջուրն ովկիանոս արժել կը թուի․ սակայն Թորոս աւելի բորբոքեցաւ։

Օր մը երկու կարմիր, կաս կարմիր գեղեցիկ խնձորներ ձեռք անցունելով Սահակ էմմին միջոցաւ նշանածին ղրկեց։

Սահակ էմմին բարի ծերուկ մըն էր․ Օվէ քեահեային աղջիս անդին գործերը կ'ընէր պատառ մը հացի համար, Զաւաղանց ալ գաղտնապահ էր․ անոր համար կը պատուէին զինքն ամէն տեղ իբրեւ սկզբունքի տէր մարդ։

Ծերուկը տուն երթալուն մինակ գտաւ զՎարդանուշ․ Այդ առանձնութենէն օգուտ քաղելով ըսաւ.

—Աղջի՛ գըի ազուր բան մը բերեցի։

—Ի՞նչ է ան կէնէ Սահա՛կ էմմի։

—Նայէ՛, երկու հատ խնձոր։

Եւ տուաւ խնձորներն աղջկան, որ ձեռքն առնելուն՝

—Աղջի՛ գիտես վէ՞վ տուեց, չարունակեց ծերունին։

—Չէ՛, ի՞նչ գիտնամ։

—Թորոսը։

Վարդանուշ իսկոյն իր ձեռաց խնձորները գետին ձգեց կարմրելով։

Սահակ էմմին սափրման վրայ վերբերմին առաւ ու մէջքի գօտիին մէջը զետեղեց։

* *

Թորոսին ժառանգութիւն մնացած դրամն անմատչելի եղաւ իրեն․ ուստի՝ իր չորս տարուան նշանածէն բաժնուելով 1884ին Պոլիս եկաւ «գործ» գտնելու համար, որպէս ամէն օր հեռաւոր վայրերէն կուգան մեր եղբարք միեւնոյն նպատակաւ։

Պոլսոյ մէջ հիւսնութիւնը սովրելէն վերջը բարձր բաններու աչք նետեց Թորոս․ մինչեւ իսկ Գեղարուեստից վարժարանի ճարտարապետական ճիւղին աշակերտ գրուեցաւ, ուր մինչեւ ցարդ կը շարունակէ իր գաւառական տակուն բնաւորութեամբ։

Այս օրերս Հայրենիք գնաց Թորոս ամուսնանալու համար։

Իցի՜ւ թէ մեր բոլոր գաւառացի եղբարք, որք «գործ» գտնելու համար Պոլիս կը դիմեն, Թորոսի օրինակին հետեւէին։

Կ. Յ. ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ

1) Իցիւ թէ․ 2) Նայինք, տեսնենք․ 3) Բայց․ 4) Քեզ․ 5) Եղբօրկին․ 6) Ո՛րչափ․ 7) Պարկեշտ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՍ

Ժողովրդական թերթերու մէջ գիտութեանց և արհեստից վրայօք գրողներ երբեմն չեն ըներ խնդրոյ ընտրութիւնը․ ժողովուրդը՝ որ ոա հասարակ ոչ գիտուն է և ոչ արհեստագէտ, կը հետաքրքրի թէպէտեւ եւ սորվիլ կ'ուզէ ամէն բան, բայց երբ իր հասկցողութեան չափէն վեր է խնդիրը, կա՛մ կը ձանձրանայ եւ չի կարդար եւ կամ թէ ծուռ ու մուռ կերպիւ զայն ըմբռնելով, վայրկեան մը գիտունին կամ արհեստագէտին ինքզինքը կը հաւասարցնէ եւ անձնական գոհացում մը կ'ունենայ․ բնականաբար կ'սպասէ օրին և ժամանակին որ սորվածը գործադրէ․ Արդ՝ եթէ ըմբռնումը սխալ կամ անկատար է, անկէ յառաջ գալիք նիւթական կամ բարոյական վնասը դարձեալ ժողովուրդը ինքը կը տուժէ․ Այս պատճառաւ ժողովրդոյ հետ գիտութեան կամ արհեստի վրայօք խօսուած ատեն պէտք է զգուշութեամբ վարուիլ և լաւ ընտրել խնդիրը, պարզելով զայն կարելի եղածին չափ որպէս զի անկէ օգուտ մը յառաջ գայ։

Իւրաքանչիւր արհեստի և գիտութեան համար յատուկ հրատարակութիւններ կան, թերթեր կան, որք իրենց մասնաւոր ընթերցողները ունին, և որք միայն կարող են զանոնք կշռելու և գնահատելու․ Այդ գրուածոց մէջ կրնան ըլլալ կարեւոր և հետաքրքրական մասեր զորս ժողովրդային լրագիրք ընդօրինակութեամբ կը ծանուցանեն հասարակութեան առանց անոնց ստուգութեանը և կարեւորութեանը մասին երաշխաւոր լինելու․ Եթէ գիտունը կամ արհեստագէտը կատարէ այդ պաշտօնը հարեւանցի կերպով, կրնայ իր վրայ բարոյական պատասխանատուութիւն հրաւիրել։

Բժշկութեան վրայ մասնաւորելով մեր խօսքը, որոյ համար յիշեալ տեսութիւնները ըրինք, յայտնի է թէ այս արհեստը ամէնեցուն ուշադրութեանը առարկայ եղած է, անոր մէջ մի յառաջդիմական քայլը գոհութեամբ և ուրախութեամբ կը գիտեն, և վերջին ծայր հետաքրքիր է ժողովուրդը անոր վրայօք խօսելու և լսելու, որովհետեւ իր կեանքը և առողջութիւնը վտանգի ենթարկող բազմաթիւ պատճառներուն դէմ պաշտպանութիւնը անկէ կ'սպասէ։

Դժբաղդաբար բժշկութիւնը պարզ արհեստ մը չէ որ ժողովրդեան դիւրամատչելի ըլլայ, շատ մը ուսմանց բովանդակութիւնն է որ երկու գլխաւոր մասերու կրնայ բաժնուիլ, Մին որ նախապատրաստական է, այն է տարրերները, բնականներու, կենդանեաց ուսումները, բնական գիտութիւնը, աշխարհագրութիւնը եւն․ որք այլ և այլ գիտական և արհեստական ճիւղերու մէջ արդէն պիտոյ են․ իսկ միւսը բուն բժշկութիւն ըսուածն է որ գործնական շատ մը ուսումներու բաժնուած է զորս աւելորդ է աստ թուել։

Այս պարագային մէջ բժիշկ մը հասարակութեան առջեւ խօսած ատեն պէտք է խորշի այնպիսի բացատրութիւններէ զորս հասկնալու համար բժշկութիւն պէտք է գիտնալ, և ի՛նչ հարկ իջնել գիտութեան ամենախորին խաւերուն մէջ, ի՛նչ գոհացում բժշկին համար երբ ունկնդիրը կամ ընթերցողը հաւատարմութեամբ կամ քաղաքավարութեամբ միայն պիտի հաւանի։ Արդէն այնպիսի խնդիրներ կան արհեստին մէջ որոց բժիշկն ինքն արդէն հանգուցած չէ․ օրինակի համար, կարգ մը հիւանդութեանց մէջ, հիւանդին մարմնոյն զանազան կողմերը քննելով գտնուած են տեսակ տեսակ ամենափոքր միջատներ որք միքրոպ կ'անուանուին, առանց գոյութիւնը ամէնէն զօրաւոր մանրացոյցը հազիւ թէ կարող է հաստատել, ցարդ գիտութիւնը դեռ չկրցաւ ճշդել թէ այդ միքրոպները հիւանդութեանց ուղղակի պատճառնե՞րն են թէ անոնց արտադրութիւնը և թէ ի՛նչ միջոցներ գործածելու է անոնց դէմ, ո՞ր դեղերով վանելու է, հին բժշկութիւնը բոլորովին յեղաշրջելո՞ւ է․ Աչուաւորկ կարգ մը հարցումներ որոց համար բժշկութիւնը դեռ որոշ պատասխան մը չունի․ Ուրեմն ի՛նչ հարկ այսպիսի տարակուսելի խնդիրներով միքրոպներու պատկերներով ժողովրդական թերթերու մէջ զբաղեցնել հասարակութիւնը․ դեռ ո՞րչափ այսպիսի անկախ մնացած հարցումներ կան գիտութեան մէջ։

Բայց մեր խօսքերէն այնպէս չի կարծուի թէ ժողովրդեան հետ բժշկութեան վրայ խօսելու արգելք կը յարուցանենք և թէ քուրմերու ժամանակին նման բժշկութիւնը սուրբ և նուիրական գիտութիւն մը ձեւացնելով տաճարին մէջ կը փակենք․ ընդհակառակն՝ ժողովրդային թերթեր միջոց հայթայթելու են հասարակութեան ինչ օգտակար ծանօթութիւն որ կը տեսնեն և որոնք ուղղակի հասկանալի են․ Իսկ բժիշկ՝ փոխանակ ախտաբանական, անդամազննական և այլ այսպիսի մասերու վրայօք խօսելու, աւելի լաւ կ'ընեն և աւելի օգտակար կ'ըլլան ժողովրդեան երբ առողջապահութեան վրայ միայն կեդրոնացնեն իրենց ուշադրութիւնը։ Ճշմարտութիւններ կան զորս խնամօք ծածկելու է հասարակութենէն որպէս զի նորա յարաբերական երջանկութիւնը չի վրդովի․ Հասարակութեան առջեւ բժիշկին ընթացքը նոյնը պէտք է ըլլայ ինչպէս հանդէպ իր հիւանդին․ միթէ բժիշկ մը կարո՞ղ է ըսել իր հիւանդին ամէն ինչ որ գիտէ նորա ախտին վրայ․ հրապարակի վրայ, ժողովրդային թերթերու մէջ նոյնպէս ներելի չէ իրեն ուրիշ կերպով վարուիլ, վասն զի իր հիւանդը այդ ժողովրդին մէկ անդամն է։

Իմ պատուարժան արհեստակիցներս [illegible], մինչեւ իսկ ըստ իրենց «ղաան ճշմարտութիւններ» երեւան կը հանեն․ ի՛նչ օգուտ ունի, և եթէ այդ ճշմարտութիւն կարծուածը անկատար հասկցողութենէ մը ծագում առած է, այն ատեն ի՛նչ գայթակղութիւն։

Աչուաւորկ Տոքթ. Տօլրաչեան առաջնակարգ խնդիր մը ձեռք առնելով կ'ուզէ հաստատել թէ պատուաստը ծաղկի հիւանդութեան դէմ ոչինչ է, թէ անկէ պաշտպանուած ըլլալու յոյս և խնդութիւնը պատրանք է․ Այս կարծիքը ճշմարտութեան կարգ անցնելով կը ծանուցանէ հասարակութեան և անով անհուսալի ծառայութիւն մը մատուցանել կը կամի (1)։

Ըերուէ եթէ պատուաստը անօգուտ բան մ'է, այն ատեն ի՛նչ մեծ յուսահատութիւն, վասն զի անցեալ դարուն, պատուաստը գտնուելէն առաջ, մի միայն Եւրոպիոյ մէջ ծաղկէն մեռած 400.000 զոհերուն երկրորդ մէկ տեսարանին պէտք է սպասէ մարդկութիւնը ամէն վայրկեան անհուսադրող․ Այս ծախորդ մարգարէութիւնը պէտք է հետեւանք սպասէ վերոյիշեալ կարծիքին։

Տոքթ. Տօլրաչեանի հանրածանօթ անձնաւորութիւնը ծանրակշիռ ըրած է իր յայտարարութիւնը, մանաւանդ որ իր երեք զաւակները և իրեն դիմող շատ մը ընտանիքներէն և ոչ մին պատուաստած ըլլալը կ'իմացնէ․ Այս իրողութիւնը տարակոյս չի ձգեր թէ Տոքթ. Տօլրաչեան կատարելապէս անկեղծ է իր համոզմանը մէջ։

Երբ խնդիրը առաջնակարգ և կենսական ըլլայ, Տոքթ. Տօլրաչեան իր համոզմանը մէջ հանգիստ կրնար թողուլ, բայց իր պաշտօնը և ուրիշները իր օրինակին հետեւցնելու համար ըրած անուղղակի հրաւէրը պարտք կը դնէ իր արհեստակիցներուն վրայ լուրջ քննադատութեան ենթարկել իր արտայայտած կարծիքը։

Տոքթ. Տօլրաչեան իր յայտարարութեանը մէջ երեք գլխաւոր կէտեր յառաջ կը բերէ իբրեւ փաստ պատուաստին անօգուտ ըլլալուն վրայ։

Ա. Լոնտոնի Բրուքշէնք անուն բրոֆէսորի Պատմութիւն և ախտաբանութիւն պատուաստի մակագրով գործը ընդդէմ պատուաստի։

Բ. Լոնտոնի մէջ հրատարակուող Լանսէթ անուն բժշկական թերթին յիշեալ բրոֆէսորին կարծիքները հերքելու կամ մեղմացնելու մասին անկարող ըլլալը՝

Գ. Անգլիոյ պաշտօնական տամարէն քաղուած ցուցակ մը ըստ որում 1850էն 1880, երեսուն տարուան մէջ ի Լոնտոն ծաղկէ մեռնողներուն թիւն է հետեւեալը․

Տասնամեակ	Թիւ բնակչաց Լոնտոնի	Ծաղկէ մեռեալ
1851-60	2.570 489	7.150
1861-70	3.018.193	8.347
1871-80	3.460.486	15.551

1870էն 80, Լոնտոնի ժողովրդեան %ին մինչեւ 95ը պատուաստուած ըլլալով հանդերձ, անտարակոյս նշանակութեան արժանի է մեռնողներուն թիւը որ նախորդ տասնամեայ շրջաններէն աւելի շատ բարձրանալով 15.551ի հասած է։

Այնիւ Տոքթորը կ'երեւի թէ Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի կարծիքն և Լանսէթի անյաջողութենէն աւելի հմայուած կ'երեւի 1880ին հրատարակել և ի վեր անդր նշանակելով պաշտօնական ցուցակէն, զոր ի մէջ բերելով կը յարէ․ «Աչուաւորկ թուաբանական պարզ համեմատութիւն մը կը ցուցնէ թէ պատուաստը ի՛նչ ազդեցութիւն ըրած է ծաղկի անհետացման վրայ»։ Ուստի մեզ ալ պիտի ջանանք թէ մեր ազնիւ արհեստակիցը և թէ Արեւելքի ընթերցողները համոզել միեւնոյն կերպիւ, այսինքն, թուաբանական պարզ համեմատութեամբ թէ ծաղկի հիւանդութենէն պաշտպանուելու համար պատուաստը պէտք է։

Բայց նախ կ'ուզենք քիչ մը փարատել այն շլացումը որով շրջապատուած է Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի գիրքը եւ Լանսէթ թերթը։

Մենք բաղդ ունեցած չենք զԲրոֆէսոր Բրուքշէնք ճանչնալու և անոր վրայօք ուրիշ տեղեկութիւն լսելու, կը հաւատամք թէ Լոնտոն քաղքին մէջ այդ տիտղոսը կրելու ամէն արժանաւորութեանց տէր բժիշկ մ'եղած ըլլայ, արդէն իւր յանդուգն գործը կրնայ ապացուցանել իւր հմտութեան բարձր աստիճանը, կը հաւատամք թէ կրնայ նմանիլ ուրիշ երկրաց Բրոֆէսորներու որք՝ խնդիր մը ձեռք առնելով տարիներով և մինչեւ ցկեանս կը մաքառին իրենց հակառակորդաց դէմ զանազան հրատարակութեամբ, նոցա խօսքերուն շատութիւնը կամ քիչութիւնը նշանակութեան արժանի չէ, որով Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի հրատարակած գրքին երկու ընդարձակ հատորներէ բաղկացած ըլլալը [illegible] այնու ջանալ համոզել ընթերցողը։

Աչուաւորկ Օզիաս-Թուրէնի syphilisation անուն բազմաշխատ մեծ հրատարակութիւնը որ այսօր թանգարանաց մէջ անկիւնը ձգուած է, որոյ միակ արժէքն է հաստատել թէ բրոֆէսոր մը ի՛նչպէս կատարեալ կերպիւ կը խաբուի․ Միթէ Փարիզի Բէգէրը բրոֆէսոր չէ՞, որ իւր քանի մը հաւատարիմներովը այնչափ ատեն մաքառեցաւ և դեռ կը մաքառի Ակադեմիայի մէջ ընդդէմ Բասդէօրի որուն չանց հաստատութեան դէմ ըրած նշանաւոր գիւտը վերջապէս կը փայլի ընդհանուր Եւրոպիոյ գիտական աշխարհին մէջ․ Միթէ՞ մուլ Կէրէնի նման ճոխ գիտակցութեան տէր մէկը ունեցա՞ծ է Փարիզի Ակադեմիան, անոր որ 40 տարի շարունակ կը քարոզէր թէ քոլէրան տարափոխիկ հիւանդութիւն մը չէ, և որ իւր խօսքին ծերութեանը մէջ․ Գաղղիոյ վերջին քոլէրային ժամանակ, դարձեալ նոյնը կը պնդէր․ իւր կողմնակիցները հետզհետէ կորուսած, իւր փաստերը գիտական նոր գիւտերով ջախջախուած, որոնք մնացին բոլոր Ակադեմիայի մէջ, դարձեալ գաղափարային հրաշալի յղացմամբ նոր ապացոյցներ և ուրիշ փաստեր մէջ բերելով տարակուսի մէջ կը ձգէր իր ընկերները, որք կ'զքանչանային այդ պատկառելի ծերունւոյն դեռ երիտասարդ մտքին վրայ։

Ուստի բրոֆէսորներն ալ կը խաբուին, բազմաթիւ օրինակներ կան գիտութեան մէջ։

Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի գիրքին վրայօք մեր ազնիւ տոքթորը կ'ըսէ թէ «բժշկական աշխարհն անխնայ ապշութեամբ կարդաց իւր գործն»․ Չենք պնդեր թէ անգլիական և ուրիշ բժշկական թերթեր անոր վրայօք խօսած չըլլան, բայց ինչո՞ւ գաղղիական թերթեր լռութեամբ կ'անցնին․ Գաղղիա՝ բժշկական աշխարհին մէկ կարեւոր մասը չէ՞ կազմեր, և արդեօ՞ք այդ լռութիւնը անտարբերութեան նշան է։

Գալով Լանսէթին՝ Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի յառաջ բերած իրողութիւնները հերքելու կամ մեղմացնելու անկարողութեանը, ատ կարեւոր փաստ մը չի կրնար սեպուիլ․ Եւրոպական մեծ կեդրոններու մէջ ուր համալսարաններ կան, խումբ մը բժշկական թերթեր կը հրատարակուին Լանսէթին նման, որոց մէջ տրուած տեղեկութեանց գրեթէ ամէնը ընդօրինակութիւն է, ինչպէս վիրաբուժական, բժշկական, դեղագործական ժողովոց եւ ակադեմիայի նիստերը, ուրիշ լրագրաց մէջ տեսնուած կարեւոր մասերը, մասնաւոր բժշկաց յօդուածները և գաղափարութիւններ, այնպէս որ լրագրին բուն խմբագրացը այնչափ քիչ գործ կը մնայ որ խիստ շատ անգամ խմբագրական բաժինը չի տեսնուիր, եւ բժշկական խնդիրներ սովորական լուրերու չեն նմանիր որպէս զի կարենայ ըսուիլ թէ այս ինչ թերթը հերքեց կամ այն ինչը հաստատեց, այլ հարկ է ակադեմիայի, ժողովի և կամ յօդուածագրի մը անուամբը ճշդել խնդրոյն աղբիւրը․ Արդ՝ եթէ Բրոֆէսոր Բրուքշէնքի յառաջ բերած իրողութիւնները հերքելու կամ մեղմացնելու անկարողութիւնը եղած է Լանսէթ, որոյ անունը փայլեցնելով մեր ազնիւ արհեստակիցը, զայն բժշկական Թայմզ կ'անուանէ, պէտք է հասկնալ որ այդ թերթին խմբագրութիւնը կազմող բժիշկները ակնարկել ուզած է, որք իրենց մասնաւոր գաղափարները միայն կը ներկայացնեն։

Տոքթ. Տօլրաչեան կ'իմացնէ նաեւ թէ «անցեալ տարի Անգլիոյ մէջ 16 երեւելի մասնագէտներէ և բժիշկներէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կազմուած է որ այժմ կը շարունակէ իւր ուսումնասիրութիւնները պատուաստի նկատմամբ ու տակաւին չէ վերջացուցած»։

Տոքթ. Տօլրաչեան՝ աւելի աղէկ կ'ըլլար երբ փոխանակ մի երեւելի բժշկի գրքին հետեւելու, սպասէր 16 երեւելի բժշկաց յանձնաժողովին աշխատութեանց փակմանը և ըստ այնմ դատապարտէր պատուաստը։

Բայց անգամ մը ևս համոզելու մեր ազնիւ արհեստակիցը թուաբանական պարզ համեմատութեամբ որ իւր գլխաւոր փաստն եղած է 1880էն ի վեր, այսինքն Անգլիոյ պաշտօնական ցուցակին հրատարակութենէն ի վեր։

1875էն առաջ Բրուսիայի և Աւստրիայի մէջ պատուաստի օրէնք չկար, սակայն օրէնք մը ըստ որում ամէն անհատ պէտք է պատուաստուած ըլլայ․ Այդ երկու մեծ երկիրներու մէջ այն ատեն ժողովուրդը ծաղկին հաւասարապէս զոհեր տրուած են․ Սդրազպուրկի Տոքթ. Շմիտէկ այս մասին վիճակագրական մասնաւոր խուզարկութիւններ ընելով (1) գտած է թէ միջին հաշուով, տասնամեայ շրջանի մը մէջ 100.000 բնակչէն 33.84ը մեռած են երկու կողմանէ․ Իսկ 1875ին՝ Բրուսիոյ մէջ պատուաստի օրէնքը հռչակուելէն վերջը մեռելոց թիւը 2.23 եղած է, այսինքն,

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	33.84	1875էն առաջ
100.000	2.23	1875էն վերջը

Իսկ Աւստրիայի մէջ այդպիսի օրէնք մը չըլլալուն ոչ միայն մեռեալներու թիւը չէ նուազած այլ ընդհակառակն 27 անգամ աւելի շատցած է, համաճարակներու պատճառաւ, ինչպէս,

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	33.84	1875էն առաջ
100.000	60.11	1875էն վերջը

Գաղղիայի՝ ուր պատուաստի սահմանադրական օրէնք կայ, բաղդատելով Պելճիգայի հետ ուր տեղ միայն սովորութիւնը կայ, գտնուած է․

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	1.11	1875էն 84 Գաղղիա
100.000	44.36	» » » Պելճիգա

Հոս ուշադրութեան արժանի կէտ մը կայ, այն է թէ Անգլիոյ ալ՝ ուր պատուաստի համար օրէնք կայ և Տքթ. Տօլրաչեանի ցուցուցած վիճակագրութեան մէջ, վերջին տարիներ 1870էն 1880 Լոնտոնի ժողովրդեան 100ին 95ը պատուաստուած ըլլալուն հակառակ մեռեալներուն թիւն աւելցած է․ Ի՞նչ է ասոր պատճառ․

Պատուաստը իւր զօրութիւնը ժամանակ անցնելով կը կորսնցնէ, ոմանք եօթն կամ ութ տարի կը հաշուեն այդ միջոցը, այլք չորս տարի, մինչեւ իսկ մի տարի ըսողներ կան, ուրկէ կը հետեւի թէ մի անգամ պատուաստուիլը բաւական չի համարուելով, ամէն ոք իր կենացը մէջ քանի մը անգամներ պատուաստուելու է․ Եթէ առաջին պատուաստը իւր զօրութիւնը դեռ կորուսած չէ, երկրորդ անգամին չի բռներ, բայց կրնայ ըլլալ որ ժամանակէ մը ետքը բռնէ, որովհետեւ չի գիտցուիր թէ իւրաքանչիւր անհատի համար ի՛նչ է այդ միջոցը․ Կան որ տարի մը վերջը կրկին անգամ պատուաստի ընդունակութիւն կ'ունենան, զատ որ անգամներ անգամ չեն ունենար և կամ թէ բոլորովին ընդունակ չեն ըլլար պատուաստի․ ասոնք բացառութիւններ են։

Գերմանական օրէնքը ոչ միայն պատուաստը մի անգամի համար սահմանադրական ըրած է այլ սահմանադրական է նաեւ կրկին անգամներ, որոշեալ ժամանակէ մը ետքը և ծաղկի համաճարակի ատեն․ Նոյն երկրին կառավարութիւնը օրէնք հաշուելով չէ բաւականացած այլ նաեւ առողջապահական վարչութեան հսկողութեանը յանձնած է անոր գործադրութիւնը։

Այս գրութիւնը ո՛չ Գաղղիոյ, ոչ Անգլիոյ մէջ և ոչ այլուր կայ, և ասոր շնորհիւն է որ Գերմանիոյ ժողովուրդը քիչ զոհ կուտայ ծաղկին, բաղդատմամբ միւսներուն հետ․ Պէտք չէ կարծել թէ այդ ազգը ծաղկի հիւանդութեան ընդունակ չըլլայ, քանի որ 1875էն առաջ վիճակագրութիւնը կը ցուցնէ թէ 100.000 բնակիչէն 33.84ը մեռած է։

Տոքթ. Շմիտէկի վերջին գրուց բաղդատական վիճակագրութիւնները աւելի գոհացուցիչ են․

1886ին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ 193 հոգի մեռած են ծաղկէն, իսկ միայն Փարիզի մէջ նոյն տարին 218 մեռեալ․ 193ը բաժնելով Գերմանիոյ բնակչաց թուոյն մէջ գտած է 100.000 բնակչի 0.4 մեռեալ։

Իսկ 1887 տարւոյնը աւելի գեղեցիկ է․ Ամբողջ Գերմանիոյ մէջ 168 հոգի մեռած է, որոնցմէ միայն 23ը նոյն երկրին կեդրոնէն են․ իսկ մնացեալք սահմանագլխի վրայ և ծովեզերքները․ Մինչդեռ միեւնոյն տարին Փարիզի մէջ (ոչ թէ Գաղղիոյ) 389 հոգի մեռած է ծաղկէն։

Թուաբանութիւնն զմեզ կատարելապէս կը համոզէ ուրեմն թէ գերմանական երկրին մէջ ծաղկի հիւանդութեան այս տարածման նուազ վնասակար լինելը անմեկնելի զուգադիպութիւն մը չէ որ 1875 էն ի վեր շարունակ կրկնուած ըլլայ ամէն տարի, այլ կրկին պատուաստի սահմանադրական օրէնքին և անոր գործադրութեանը շնորհիւ է որ Գերմանացիք այդ բաղդը ունին, հետեւաբար պատուաստը առողջապահական առաջին միջոցներէն մին է։

Այս ճշմարտութեան առջեւ ներելի չէ ալ տարակուսիլ, պատուաստը իւր նպատակին հասած է և Ճէնըր միշտ անմահացեալ․ Փորձն է որ գիտը կը հաստատէ․ 1875էն ի վեր Գերմանիան փորձեց իւր ժողովրդեան վրայ, արդիւնքը յայտնի է, ուստի պէտք չէ հարուածել պատուաստը։

Սիրելի է մեզ յուսալ թէ մեր ազնիւ արհեստակիցը իւր կարծիքը փոխելով թէ՛ հիւանդները և թէ իւր երեք զաւակունքը կը պատուաստէ ոչ թէ մի անգամ այլ ըստ գերմանականին բազում անգամներ։

ԲԺԻՇԿ ՄԸ

(1) Տես Արեւելք թիւ 1913։

(1) Տես․ Ժուրնալ տը Մէտըսին․ 1890 յունիս, թիւ 6։

ԱԶԴ

6․ 16 և 24 բունթօ Միւհէնտիսեան գիրն, որք կայսերական Պէրաթով արտօնեալ են և մէկ քանի տարիներէ ի վեր ձուլիչ Գրիգոր աղա Ռափայէլեանի ձուլարանին մէջ, ի Պոլիս Պապը Ալի Ճատտէսի թիւ 52, կը պատրաստուէին և կը վաճառուէին, յետ այսորիկ ի Պոլիս Օտուն Բազար Ցամատեան խան Ցամատեան Ստեփան էֆէնտիի ձուլարանին մէջ պատրաստելով պիտի վաճառուին

Պէրաթի տէրը կը ծանուցանէ թէ գնողք ամէն կերպիւ գոհ պիտի մնան այդ ձուլարանը դիմելով։

481 5—12

ՏՈՔԹՈՐ Գ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Ախիւտարէն փոխադրուած է ի Թերա Պէքմար փողոց թիւ 9։

Երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջ իւր բնակարանը կ'ընդունի հիւանդներն և երեքշաբթի օրեր ձրիաբար կը դարմանէ աղքատները։ 47

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ՆԱԶԱՐԷԹԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել որդոց հասարակութեան թէ Մագըր-գիւղի մէջ հիւանդ ընդունելէ զատ, հիւանդներ կ'ընդունի նաեւ երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը ժամ 7 էն 9, ըստ Թրքաց, Սամաթիա Մեծ Փողոց թիւ 339, նոր հաստատուած այցելութեան Սենեակին։

Նոյնպէս երկուշաբթի օրերը, դարձեալ վերոյիշեալ ժամերուն, Սամաթիոյ Գրիգորեան Դեղարանը կը գտնուի, իրեն դիմող աղքատ հիւանդները ձրիաբար դարմանելու։ 420

ՄԴՈՒԴԻ ՄՕՌԻ ՁԿԱՆ ՕՃԱՌԱԿ

[illegible], Կ. Պոլիս, 13 փետր. 1888

Պարոնայք Սթօք և Պօուէն,

[illegible]

ՏՐ. Ս. Ս. ՊԱՎԼՈՑԵԱՆԻ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանին

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԷԱՏԻՆ ԻՏԱՐԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷՍԻ

Օրման վէ Մէատին խարիճի ուսումիյէսինտէ Զարպխանէնի ամիրէտէ իզալէ իտիրիլըփ մէվճուտ պուլունան 10 979 տիրհէմ ճէտիտ 166 քիւսիր սիմ խալիս իլէ 134 տիրհէմ ճէտիտ 548 քիւսիր ալթընըն միւզայէտէսի պիրինճի սէնէի հալիյէ հազիրանըն օն ալթընճը փազար իրթէսի կիւնի սաաթ 9 րաատէլէրինտէ գարարտատէսի քէյլիտ օլունմագ վէ 24 սաաթ զարֆընտա 100 տէ 3 զամմ գապուլ օլունմագ անտէն սոնրա զամմ գապուլ օլունմամագ վէ թէգարրուր իհալէ քէյֆիյէթինէ նազարէն վէ ինֆիրատէն պէրիլէյէք 100 ղուրուշա օլարագ Օրման վէ Մէատին խարիճի ուսումիյէսի վէզնէսինէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ մէզգուր միւզայէտէյէ վագ օլունաճաղընտան թալիպ օլանլարըն թէքլիֆնամէլէրի իլէ պէրապէր Մալիյէ Նէզարէթ ճէլիլէսինտէ տահիլ իտարէի միւզայէտէ մէճլիսինէ պիլմիւրաճաաթ իլան օլունուր։

13 Հազիրան 306 504

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Էվվէլճէ իլան գըլընմըշ օլան ալթը գալէմ թիմար մինտէրէճէ մէլրզէթ թիմարլարըն պէհէր գանթարը ճէտիտի սիւդ ինեի միւզայէտէ ... ղուրուշա նագրլանտըղը բէհէր գանթարը ճէտիտի սիւդ ... ղուրուշա ...լը օլմաղլա թալիպ օլանլարըն ... հազիրանըն ... կիւնի ... ղաղրլանտ ... իլան օլունուր։

13 Հազիրան 1890
Նօ․ 37 566

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էյլաթէ անպարընա միւպայաա օլունաճաղ իքի պին զապըն ճէտիտ պէյլագ քէնտր պիրինճի ալ էյպէօֆ յուհասըն պէհէր զապընը ճէտիտի օթուզ աթգոզ ղուրուշա թալիպի էօզահէօրնէ օլուպ հազիրանըն օն աէքիզինճի կիւնի գարարը գաթիի վէրիլէճէ օն աթգուզընճը կիւնի պէրշէնպէ կիւնի թէնզիլաթը գապուլ օլունաճաղընտան թալիպլերին մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

13 Հազիրան 1890 567
Նօ․ 38 1—3

Արտօնատէր Ս. ՑԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3.000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6.515.542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2.085,347

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3.000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս կ. Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած ամական հրաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահօրէն վիճակ ներկայացնել. նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 17,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մ Ա Ր Ի Թ Ա Յ Մ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500.000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻՄԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

Կիրիակէ պալատան տապիրի Նահանէ խարէսի իկնն իւչ եւ ելիւն սիթը սէնէսի հազիրանը իպթիտարնան իթիպարէն պիր սէնէի քեամիլէ պարֆընտա միւպայեարըյա յիւղում կէօրիւնիւպ միւպայեասը մահալինճէ մէվղըի միւնադաատա պալատան էրղաղը միւթէնէվիա վէ սայիրէնին ֆիխաթը մալիւմէլէրի իլէ թալիպլէրի էօհամնէ օլունուբ միւզայէտէ իշթիրաք պուրպահ իթիպարէն պիր հաֆթա նիհայէթինէ գատար մազպուր Սէրասքէրի լէվազըմաթը ըմումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 Հազիրան 1890 — 564
Նօ. 35 — 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

Երզաք անպարը իլին սիթը այ զարֆընտա յիւղում հազինաէ պիրնաղ իւզրէ միւպայեա օլունաճաղ պէյթունն եաղընըն պէհէր գըյէսի պէչ պուչուղ ղուրուշա թալիպի էօհամէ սինէ օլուպ հազիրանըն օն ուէօրթունճի կիւնի զարարը գաթիի միւրիւճէէկի վէ օն ալթընճը կիւնի սաալի եւզասէ պէչ թէնզիլի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իթտայիւթ իշթիրաք օլունաճաղը մազպուր Սէրասքէրի լէվազըմաթը տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

12 Հազիրան 1890 — 565
Նօ. 36 — 2—2

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

Սէլանիք վէ Գոսովա փըրգաղը իչուն միւնադաատա գօլլարդըը էվվէլճէ իլան օլունան ճիզմէլէրին գարարը գաթիիսի իլէ եւզասէ պէչ թէնզիլաթը հազիրանըն եւրմինճի կիւնինէ գատար թէմտիտ օլունտըղը իլան օլունուր։

11 Հազիրան 1890 — 563
Նօ. 34 — 3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԻՐԱՍԻՐԻ

Նալըրդ տէվր պաշ ճըվէտ թիմարը գանթարը ճէմիա էլլի նումէրօ տօզուղ քէզալիք պէչ նումէրօ եէտի, պէհէր գանթարը եւզ էլլի ղուրուշ։

Նալըրդ իովէճ թիմարը գանթարը ճէմիա էլլի, նումէրօ տօղուզ քէզալիք էլլի նումէրօ եէտի պէհէր գանթարը եւզ եէթմիշ ղուրուշ։

Տէօրթ քէօշէ մըխլըդ թիմար գանթարը ճէմիա իւչ եւզ, պէհէր գանթարը եէթմիշ պէչ ղուրուշ։

Բեարը գատիմ մըխլըդ թիմար գանթարը ճէմիա եւզ, նումէրօ իւչ քէզալիք եւզ նումէրօ տէօրթ պէհէր գանթարը եէթմիշ պէչ ղուրուշ։

Տէօրթ քէօշէ իովէճ թիմարը գանթարը ճէմիա օն իքի, պէհէր գանթարը եւզ եէթմիշ պէչ ղուրուշ։

Սարը թէլ դըլէլի ճէմիա եիրմի, պէհէր գանթարը օն պէչ ղուրուշ։

Սամանը իինէսի իւչ քէօշէ տաէա օթուզ պէչ, քէզալիք տէօրթ քէօշէ տաէա եւզ էլլի, պէհէրի տէօրթ ղուրուշ։

Հարպ իինէսի տաէա եւզ էլլի, իւչ քէօշէ սապլի քէզալիք եւզ էլլի, իւչ քէօշէ սապլի պէհէրի իքի ղուրուշ օն փարա։

Թէլ թիմար գանթարը ճէմիա օն իքի, պէհէր գանթարը եւզ ալթմըշ ղուրուշ։

Եայ չէլիկի գանթարը ճէմիա օն, պէհէր գանթարը իւչ եւզ էլլի ղուրուշ։

Եէրլի դըրդըմ քէչէ դըրը դըլէի ճէմիա օն պին, պէհէր դըլէյի ճէմիա տէօրթ ղուրուշ օթուզ տօղուզ փարա։

Ալաֆրանկա նալար իչուն էօն ասգար միխը պէհէր պին տաէսի էլլի տօղուզ ղուրուշ։

Ալաֆրանկա նալար իչուն արդասը միխը պէհէր պին տաէսի դըրդ տօղուզ ղուրուշ։

Բեարը գատիմ կատանա միխը պէհէր պին տաէսի էլլի ղուրուշ։

Բեարը գատիմ դըլէլիք միխը պէհէր պին տաէսի դըրդ իքի ղուրուշ։

Բեարը գատիմ սալ միխը պէհէր պին տաէսի դըրդ ղուրուշ։

Նիզամիյէ մալիյէ փաղրիգասը իչուն միւնադաատա գօնուլան պալատէ մաքպուզ օն ալթը գալէմ էշեա ... թալիպլէրի էօհամէ օլուպ հազիրանըն եիրմինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնադաատա իճրա օլունաճաղ վէ վաղթ գարարը գաթիի եիրմի ալթը կիւնինէ տէսատիւֆ էտէճէկինէ պինաէն թալիպլէրի օլանլարըն մազպուր Սէրասքէրի լէվազըմաթը տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

11 Հազիրան 1890 — 562
Նօ. 33 — 3—3

ՅՈՎՀ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ ԸՆԿ.

45. Պէօյիւք Միլլեթ խան, Ղալաթիա, 45
[illegible]

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑ

ՊԱՏԻ, ԳՐՊԱՆԻ, ՈՍԿԻԷ, ԱՐԾԱԹԷ ԵՒ ՆԻՔԵԼԷ

ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՔ

ԱՊԱՐԱՆՋԱՆՆԵՐ, ԳՈՌՇՆԵՐ, ՕՂԵՐ ՄԱՏՆԻՆԵՐ, ՄԵՏԱՅԼՈՆՆԵՐ, ԳԱԻԱԶԱՆԻ ԳԼՈՒԽՆԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ

Այս բոլոր ապրանքները բերուած են Եւրոպիոյ լաւագոյն գործարաններէն եւ իրենց ճաշակն, քրոմը և ընտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համեմատաբար համեստ գինն որով ի վաճառ հանուած են։

ՓՈԽՐԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

Վաճառատունս յանձն կ'առնու ամէն տեսակ նորոգումներ, ժամացոյցի և գոհարեղինաց յանձնարարութիւններ։

[illegible] — 498

LE SANG C'EST LA VIE!!

RÉGÉNÉRATION DU SANG

PAR LE

ROB LECHAUX

AUX

JUS D'HERBES

DÉPURATIF INCOMPARABLE

Sucs Végétaux concentrés de **CRESSON** et de **SALSEPAREILLE ROUGE, IODURE DE POTASSIUM** recristallisé

Le ROB LECHAUX donne la Force, la Santé, la Vie!

La plupart des maladies qui nous affligent ont **pour cause la faiblesse** ou l'altération du sang. C'est dans le sang que tous nos organes puisent les éléments nécessaires à leur nutrition. **Le ROB LECHAUX** répare les désordres de ce fluide nourricier, lui rend sa composition normale, le purifie, le rafraîchit, **le fortifie**, le **régénère** et par là assure la santé à ceux qui l'emploient.

« ... *Votre* Rob Lechaux *est excellent, car mon enfant est parfaitement guéri. Je vous autorise à publier ma lettre et mon nom.*
« Docteur LAROCHE, à Piégut-Pluvier (Dordogne). »

« ... *La reconnaissance me fait un devoir de vous rappeler que sans votre* Rob Lechaux *je ne serais probablement plus de ce monde.*
« L'Abbé LAFAYE, curé d'Eyburie (Corrèze). »

« ... *C'est à votre excellent* Rob Lechaux *que je dois la guérison de ma femme, malade depuis 7 ans, d'un grand épuisement qu'aucun médicament n'avait diminué.* « J.JOURDAN, Brig. de Gendarmerie, à Brigueuil (Ch^te) »

« ... *Votre* Rob Lechaux, *que j'ordonne souvent, produit de si bons résultats, que je veux en faire prendre à mon fils. Veuillez, etc.*
« Dr A. MOTHE, à Monfort-du-Gers. »

Médailles d'Or et Diplômes d'Honneur à toutes les Expositions

CONTREFAÇONS! Le succès rapide du **ROB LECHAUX** a fait naître de nombreuses contrefaçons toujours inertes et souvent dangereuses, que des spéculateurs audacieux offrent à la place du Véritable **ROB LECHAUX**.

L'Inventeur ne garantit que les flacons portant le ***Timbre bleu*** *de l'****Union des Fabricants*** *et la signature authentique de :*

ENVOI GRATIS sur demande affranchie d'une très curieuse et intéressante **Brochure** (30e édition) sur la **Régénération du Sang** par le **ROB LECHAUX**.

Brochures en Langue Française, en Langue Turque et en Langue Grecque

BORDEAUX : MARIO LECHAUX, Ph^en-Ch^te, 164, rue Sainte-Catherine, BORDEAUX

Même Maison : POMMADE ANTI-DARTREUSE LECHAUX
Pour la Guérison externe de toutes les *MALADIES de la PEAU*

Կը ծախուի. ի Կ. Պոլիս Տ. Բիւշիւկեան Եղբարց քով, Խմին խանը Թիւ 77, Տ. Փասպալեան Պաւչէ Գաբու Թիւ 43, Տ. Փ. Վանտիգեան եւ ընկ. Սուլթան Համամ Թիւ 14, ի Բերա Տ. Թէօտօրիտէս, Մեծ փողոց Թիւ 244, Տ. Տիւսար, Փաղլիական դեղարան, Մեծ փողոց Թիւ 412, Տէլա-Սուտա դեղարանը Մեծ փողոց Թիւ 169. և Ղալաթիա Տ. Ա. Թիթօս, Մեծ փողոց Թիւ 18, Տ. Տէլաթօլա ժաք, դեղավաճառ Եւրոպէ Փալաըըըմ Թիւ 68 և դեղագործական մթերանոց։

ROYAL VICTORIA

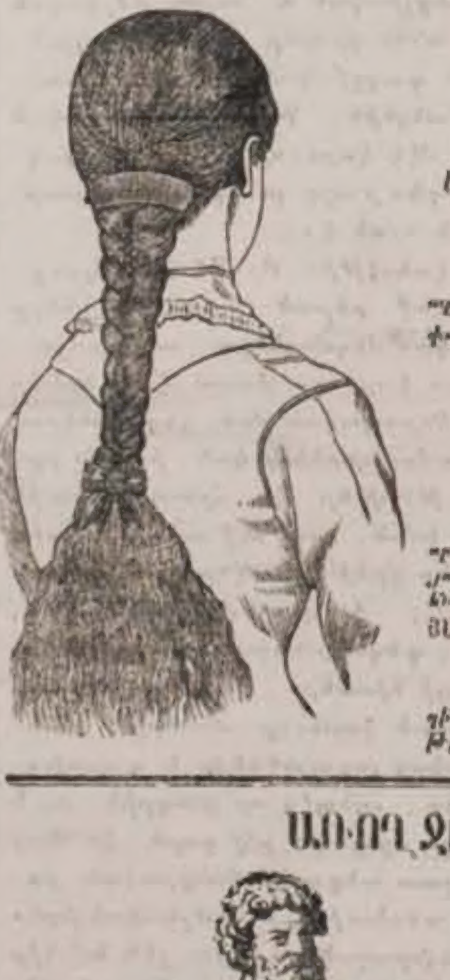

ՄԱԶԵՐՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

ԱՆՎՐԻՊԵԼԻ ԴԱՐՄԱՆ

ՄԱԶԵՐՈՒՆ, ՄՕՐՈՒՔԻՆ ԵՒ ՊԵԽԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՈՅԺՆ ԵՒ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ

[illegible]

ՆԵՐԿ ՉԷ ՉԷ ԱՅՍ

[illegible]

10—15 օր յետոյ

[illegible]

ՄԵԾ ՆԱԽԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՒ

[illegible] — 68

ՍԱՈՈՒ ՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՕՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ — [illegible]

[illegible] Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England [illegible]

65

Մ. ԼԵՏՄՈՒՆՏ ԴԱՒՈՒԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. [illegible] 95 և 97.

ՀԱԶԻ ՏՆՋԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ԳՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՁԱՅՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՏՆՁԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՌՉԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ դէմ իբր ապահով դարման այս դեղն վկայուած համբաւ մ'ունի։

[illegible]

(Ստոր.) Վ. ԼԻՆՉԷԼ, [illegible]

[illegible] ԹՈՄԱՍ ՓՈՒԷԼ, 4, [illegible]

64

Մ. ԼԵՏՄՈՒՆՏ ԴԱՒՈՒԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. [illegible] 95 և 97

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՇԱՐԱՆ)

ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ՃԱՐՊ ԻՒՂ

[illegible]

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մարսելու դիւրին է, բոլոր յառակութիւններէն զատ, [illegible]

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճղաձութիւնը

[illegible]

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատարք ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԻՐՉԷԼ

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէ)

ԿԱՌՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԵՏՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

ՀԱՆՔԱՋՐՈՅ ԵՂԱՆԱԿ

Վիշիի հաստատութեան մէջ, որ Եւրոպիոյ նմանօրինակ լաւագոյն հաստատութեանց մին է, ամէն տեսակ լոգարան և ... կը գտնուի [illegible] հիւանդութեանց բուժման համար։

Ամեն օր՝ Մայիս 15էն մինչեւ սեպտեմբեր 15՝ Թատրոն և նուագահանդէս ի Գազինօ. —Երաժշտութիւն պարտէզին մէջ. —Ընթերցարան. —Տիկնանց մերսարան —Խաղեր, խաղալիք, [illegible] և գեղարուեստի սրահներ։

ԱՄԵՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ԿԸ ՏԱՆԻՆ Ի ՎԻՇԻ

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Ընկերութիւնն, Գույվառ Մոնմարթր, 8, Փարիզ.

427

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տաքթօր Ալեքի ջերմային հիւանդութեան, [illegible]

[illegible]

151